T.C. SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#YEREL KALKINMA HAMLESİ

ÇUKUROVA KALKINMA AJANSI

Gülnar

İlçe Gelişim Raporu

2025

İçindekiler

1. GİRİŞ 1
1.1 Raporun Amacı ve Kapsamı 1
1.2 İlçenin Kısa Tanıtımı (Tarihçe, Coğrafi Durum, Demografik Yapı) 1
2. MEVCUT DURUM, SORUN VE İHTİYAÇLAR 4
2.1 Tema 1: Altyapı 4
2.2 Tema 2: Eğitim 5
2.3 Tema 3: Sosyal Yapı, Sağlık ve Sosyal Hizmetler 6
2.4 Tema 4: Bitkisel Üretim ve Hayvancılık 8
2.5 Tema 5: Turizm 10
2.6 Tema 6: Ormancılık ve Ağaç İşlemeciliği 12
3. PROJE VE FAALİYET FİKİRLERİ 13
3.1 Tema 1: Altyapı 13
3.2 Tema 2: Eğitim 14
3.3 Tema 3: Sosyal Yapı, Sağlık ve Sosyal Hizmetler 15
3.4 Tema 4: Bitkisel Üretim ve Hayvancılık 16
3.5 Tema 5: Turizm 18
3.6 Tema 6: Ormancılık ve Ağaç İşlemeciliği 18
4. SONUÇ VE ÖNERİLER 20
4.1 Genel Değerlendirme 20
4.2 Stratejik Gelişme Eksenleri 21
4.3 Stratejik Projeler 21
4.4 Sorun–Proje Eşleştirme Matrisi 23
4.5 İzleme ve Sonraki Adımlar 24
Ek-1: Kurumlar Tarafından Sunulan Proje Fişleri 26
Ek-2: Çalıştay Katılımcıları 30
Ek-3: Gülnar İlçesinde 2025 Yılında Devam Eden Kamu Yatırımları 31
Ek-4: Mersin-Adana Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı – Organize Tarım Alanları (Gülnar: 2 adet) 34
Ek-5: Mersin-Adana Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı – Organize Hayvancılık Alanları (Gülnar: 3 adet) 35

Tablolar Listesi

Tablo 1: Gülnar Nüfus Projeksiyonları ve Çevre Düzeni Planı Hedefleri 3
Tablo 2: 15 Yaş ve Üzeri Nüfusun Bitirilen Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı (2024) 5
Tablo 3: Sorun–Proje Eşleştirme Matrisi 23
Tablo 4: Çalıştaya Katılan Kurum ve Kuruluşlar 30
Tablo 5: Gülnar İlçesinde 2025 Yılında Devam Eden Kamu Yatırımları 31

Şekiller Listesi

Şekil 1: Gülnar'ın Mersin İli İçindeki Konumu 1
Şekil 2: Gülnar İlçe Sınırları ve Mahalleler 2
Şekil 3: Üretim Miktarına Göre Öne Çıkan Bitkisel Ürünler (2024, ton) 8
Şekil 4: Gülnar'ın Hayvan Varlığı (2024, adet) 9
Şekil 5: ÇDP'de Organize Tarım Alanları 34
Şekil 6: ÇDP'de Organize Hayvancılık Alanları 35

1. GİRİŞ

1.1. Raporun Amacı ve Kapsamı

Gülnar ilçesinin ekonomik ve sosyal kalkınma sürecine katkı sağlamak ve ilçenin sahip olduğu potansiyelin ortaya çıkarılmasına yönelik bir yol haritası oluşturmak amacıyla, Çukurova Kalkınma Ajansı öncülüğünde ve Gülnar Kaymakamlığı ile Gülnar Belediyesi iş birliğinde bir ilçe gelişim planı çalışması yürütülmüştür. Bu çerçevede Gülnar İlçe İvmelendirme Çalıştayı, 07.05.2025 Çarşamba günü Gülnar Kültür Merkezi toplantı salonunda 37 kurum ve kuruluşun katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalıştay kapsamında, ilçenin sosyal kalkınma, tarım, turizm, ekonomi ve altyapı başta olmak üzere temel gelişim alanlarında karşılaşılan sorunların tespit edilmesi ve bu alanlara yönelik uygulanabilir proje önerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Bu rapor, çalıştayda paydaşlarca dile getirilen tespitleri resmi istatistikler ve Ajans çalışmalarıyla birlikte değerlendirmekte, ilçenin mevcut durumunu altı tema altında ortaya koymakta ve her tespiti bir müdahale önerisiyle eşleştirmektedir. İzlenebilirliği sağlamak amacıyla Bölüm 2'deki her sorun bir kodla numaralandırılmış; Bölüm 3'teki proje ve faaliyet önerileri ile Bölüm 4'teki eşleştirme matrisinde aynı kodlara atıf yapılmıştır. Kod önekleri şöyledir: **A** – Altyapı, **E** – Eğitim, **S** – Sosyal Yapı, Sağlık ve Sosyal Hizmetler, **B** – Bitkisel Üretim ve Hayvancılık, **T** – Turizm, **O** – Ormancılık ve Ağaç İşlemeciliği. Proje kodları "P-" önekiyle aynı harfleri kullanmaktadır (ör. P-A1).

1.2. İlçenin Kısa Tanıtımı (Tarihçe, Coğrafi Durum, Demografik Yapı)

Mersin şehir merkezine yaklaşık 150 km uzaklıkta yer alan Gülnar, Taşeli Platosu üzerindedir. İlçenin doğusunda Silifke, kuzeyinde Mut, kuzeybatısında Ermenek, batısında Bozyazı ve Anamur, güneyinde Aydıncık ilçeleri bulunmaktadır. İlçe merkezinin denizden yüksekliği 950 metre, yüzölçümü 176.900 hektardır. İlçenin sahil kesiminde Akdeniz iklimi hâkimken dağlık kesimlerde yazlar serin ve kurak, kışlar soğuk ve yağışlı geçmektedir.

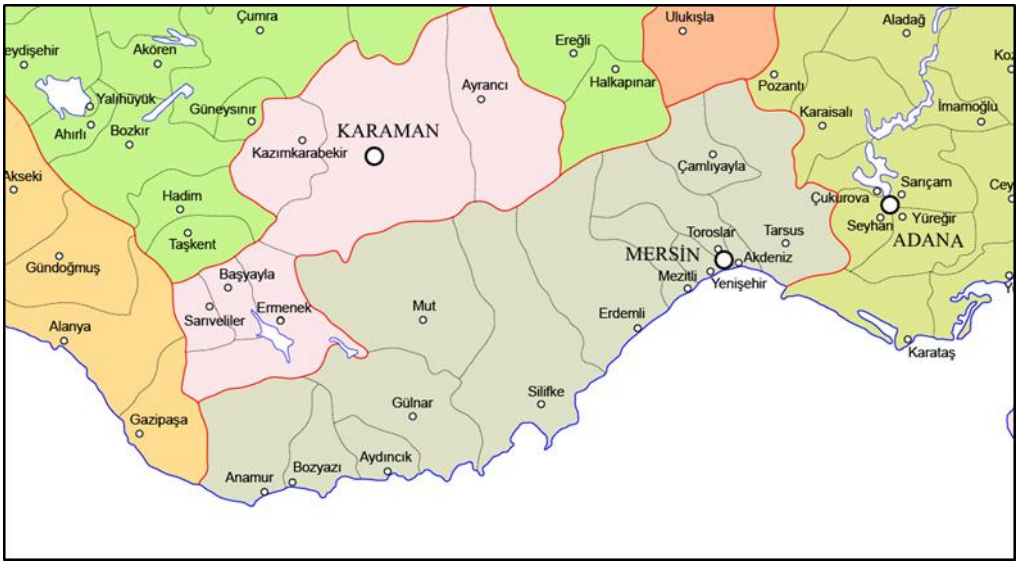

Şekil 1: *Gülnar'ın Mersin İli İçindeki Konumu*

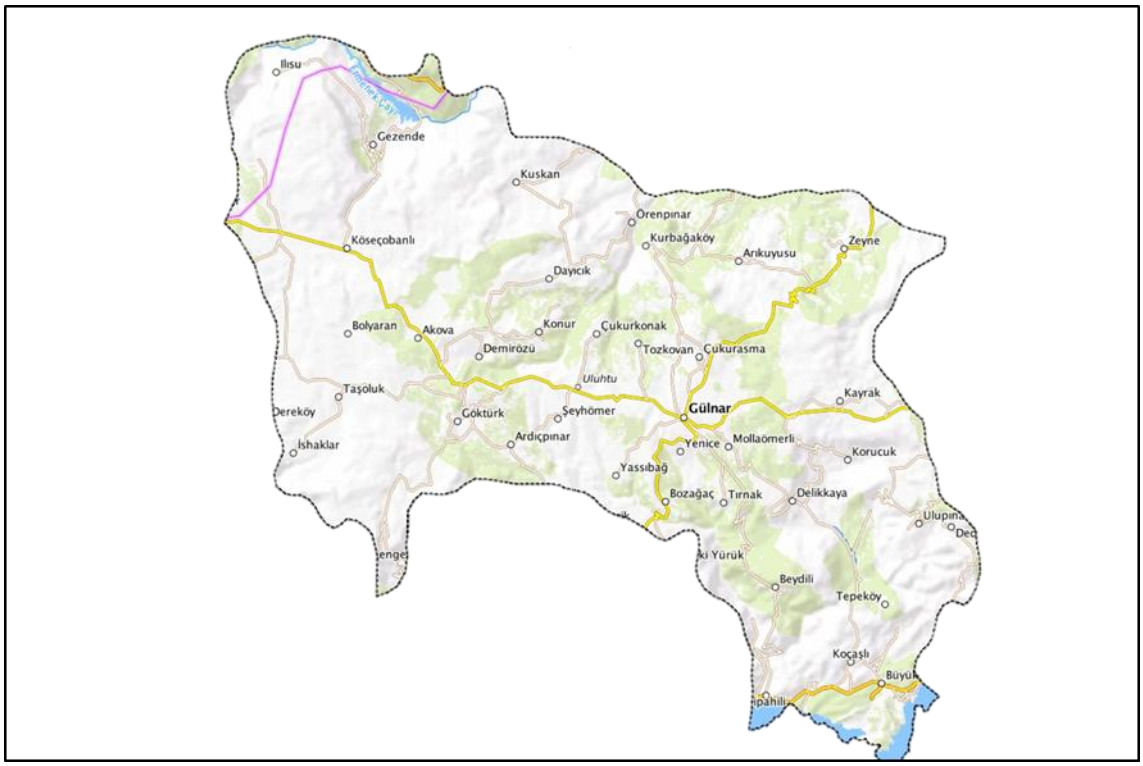

Şekil 2: *Gülnar İlçe Sınırları ve Mahalleler*

İlçenin tarihi Hititlere kadar uzanmaktadır. Bölgede sırasıyla Asurlular, Persler, Mısırlılar ve Romalılar hüküm sürmüştür. İlçenin bugünkü halkının, 13. yüzyılda Orta Asya'daki Balkaş Gölü kıyısından göç ederek bu çevreye yerleşen Türkmenler olduğu kabul edilmektedir. Gülnar, 15. yüzyılın ikinci yarısında Silifke ve Mut ile birlikte Gedik Ahmet Paşa tarafından Osmanlı yönetimine katılmıştır. 1900'lü yılların başında bölge Adana Vilayeti'ne bağlı Silifke Mutasarrıflığı içinde Gilindire Kazası'na bağlı bir bucak iken, bucak merkezi Zeyne'dir. Bugünkü ilçe merkezi ise yörüklerin alışveriş yaptığı ve Anaypazarı olarak da anılan bir köydür. Gülnar, 3 Haziran 1916 tarihinde ilçe statüsü kazanmıştır.

İlçenin en önemli geçim kaynakları sırasıyla tarım, hayvancılık ve ormancılıktır. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 2022 yılında yayımlanan İlçe SEGE çalışmasına göre Gülnar, 973 ilçe arasında 479'uncu sırada ve 4'üncü gelişmişlik kademesinde yer almakta olup Mersin'in 13 ilçesi arasında 12'nci sıradadır.

ADNKS sonuçlarına göre Gülnar'ın nüfusu 2007 yılında 33.785 iken 2020 yılında 25.296 kişiye gerilemiştir; bu dönemde ilçe nüfusu %25,1 azalmıştır. Akkuyu Nükleer Güç Santrali inşaatının etkisiyle nüfus 2023 yılında 33.986, 2024 yılında 40.188 kişiye yükselmiş, 2025 yılında ise 32.785 kişiye düşmüştür. Erkek nüfustaki dalgalanmadan farklı olarak ilçenin kadın nüfusu 2007 yılındaki 16.846 kişiden 2025 yılında 12.831 kişiye gerilemiştir (%23,8 azalış). Aynı dönemde Türkiye nüfusu %22,0 artmıştır. 2025 yılında ilçe nüfusunun %60,9'u erkek, %39,1'i kadındır. Bu tablo, son yıllardaki nüfus artışının kalıcı olmadığını ve ilçenin yerleşik nüfusunun uzun dönemli bir azalış eğiliminde olduğunu göstermektedir.

TÜİK verilerine göre Gülnar'ın 2014 yılı nüfusu 26.029 kişidir. Üssel Fonksiyon, En Küçük Kareler ve Bileşik Faiz yöntemleriyle yapılan projeksiyonlarda nüfusun 2025 yılında 45.000, 2035 yılında ise 50.000 kişiye ulaşması öngörülmüştür; 2025 yılında gerçekleşen nüfus (32.785) bu projeksiyonun altında kalmıştır. Mersin-Adana 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda ilçenin 2025 yılı hedef nüfusu 56.000–78.000 aralığında öngörülmüş; mer'i alt ölçekli planlarda ise hedef nüfus yaklaşık 150.000 kişi

olarak belirlenmiştir. Bu veriler ışığında 2023 tarihli Çevre Düzeni Planı Revizyonu'nda Gülnar için hedef nüfus 75.000 kişi, bunun 20.000'inin kırsal nüfus olması öngörülmüştür.

Tablo 1: *Gülnar Nüfus Projeksiyonları ve Çevre Düzeni Planı Hedefleri*

Planın Hazırlandığı Yıl Mevcut Nüfus (TUİK 2014)	Mevcut Nüfus (TÜİK 2024)	Projeksiyon Yöntemleriyle Hesaplanan Nüfus (2025)	Projeksiyon Yöntemleriyle Hesaplanan Nüfus (2035)	1/100.000 ölçekli Adana-Mersin ÇDP Hedef Nüfusu	Mer'i Plan Kapasite Nüfusu
26.029	40.188	45.000	50.000	56.000-78.000	150.000

2035 yılı için 75.000 kişilik hedef nüfus üzerinden çalışan nüfus 24.000 kişi olarak hesaplanmıştır. Sektörel dağılımda tarım %60 (14.400 kişi) ile başat konumdadır. Hizmetler sektörü %30 (7.200 kişi), sanayi sektörü ise %10 (2.400 kişi) paya sahiptir. Planlanan çalışma alanlarının %96'sı tarım, %2,5'i sanayi ve %1,5'i hizmet sektörüne ayrılmıştır.

Gülnar, Anamur ile birlikte planlama alt bölgesinde farklı doğal ve ekonomik değerlere sahip iki önemli ilçeden biridir. Çevre Düzeni Planı'na göre ilçe alanının yaklaşık %64'ünü mutlak korunması gereken orman alanları oluşturmakta olup, bu durum Gülnar'a güçlü bir ekolojik karakter kazandırmaktadır. Kırsal yerleşim alanları kentsel alanların yaklaşık üç katıdır ve gelişme alanlarıyla birlikte dengeli bir yerleşim yapısı hedeflenmiştir.

Tarım, 19.646 hektarlık alanıyla ilçenin temel ekonomik faaliyetidir ve Gülnar, Batı Mersin Alt Bölgesi'nde en geniş tarım alanına sahip ilçedir. Tarım ve hayvancılığa dayalı sanayinin gelişimi amacıyla Hisarkuşak, Yarmasu, Bardat, Delikkaya ve Kuskan'da toplam 713 hektar büyüklüğünde 5 adet Organize Tarım ve Hayvancılık Alanı öngörülmüştür (Ek-4 ve Ek-5).

Kıyı uzunluğu sınırlı olmasına rağmen Büyükeceli, Yanışlı ve Sipahili sahil alanları turizm bölgeleri olarak planlanmıştır. Ayrıca Mollaömerli ve Zeyne'de agro-turizm, Şeyhömer, Mollaömerli ve Bereket yaylalarında yayla turizmi önerilmiştir. Ulaşım bağlantıları dikkate alınarak Çavuşlar, Bereket, Zeyne, Kuskan ve Köseçobanlı kırsal yerleşim merkezleri olarak belirlenmiştir. Büyükeceli'de yer alan 1.082 hektarlık Akkuyu Nükleer Güç Santrali alanı ise Gülnar ve Mersin için stratejik önem taşımaktadır.

2. MEVCUT DURUM, SORUN VE İHTİYAÇLAR

2.1. Tema 1: Altyapı

Gülnar'da yaşam kalitesini doğrudan etkileyen altyapı unsurları; içme suyu, kanalizasyon ve atık su, enerji, iletişim ve ulaşım hizmetlerini kapsamaktadır. Dağınık yerleşim yapısı, ormanlık alanlardan geçen enerji hatları, yaz aylarında artan nüfus ve Akkuyu NGS inşaatıyla gelen geçici nüfus, altyapı üzerindeki yükü artıran başlıca etkenlerdir. Paydaşlar, altyapı eksikliklerinin giderilmesinin yerel ticaretin gelişmesine ve yayla turizminin canlanmasına önemli katkı sağlayacağını belirtmiştir. Çalıştayda dile getirilen altyapı sorunları aşağıda kodlanarak sunulmuştur.

Su, Kanalizasyon ve Atık Su

- **(A-1) Kanalizasyon şebekesi ve planlama:** İlçenin kanalizasyon sistemi yaklaşık 35 yıldır yenilenmemiştir ve mevcut altyapı teknik ve çevresel açıdan yetersizdir. İçme suyu ve kanalizasyon sistemlerine ilişkin güncel bir plan bulunmamakta; personel sirkülasyonunun yüksek olması nedeniyle bu sistemleri bilen ve geliştirecek uzman personel görevlendirilememektedir. Foseptik çukurlarının yeraltı sularına karışma tehlikesi önemli bir sorundur ve buna bağlı olarak yazın sinek sorunu yaşanmaktadır.
- **(A-2) Atık su arıtma:** İlçede büyük bir arıtma tesisi eksikliği bulunmaktadır. Gülnar merkezinde artan arıtma ihtiyacına ek olarak, Akdeniz kıyısındaki Büyükeceli ve Sipahili mahallelerinde bulunan geçici işçi kamplarından geceleri dereye ve denize atık su bırakıldığı belirtilmiştir. Mevcut arıtma tesislerinin yalnızca gündüz saatlerinde çalıştırılması çevre sağlığı açısından tehdit oluşturmaktadır.
- **(A-3) İçme suyu:** İlçede sıkça su kesintileri yaşanmaktadır. Mevcut içme suyu şebekesi, özellikle yaz aylarında artan nüfusa bağlı olarak talebi karşılamakta yetersiz kalmaktadır. İçme suyu hatlarının eskiliği nedeniyle kaçak ve sızıntı tespiti güçtür. Mersin Büyükşehir Belediyesi tarafından Ilısu bölgesinde yürütülen içme suyu projesinin yavaş ilerlediği belirtilmiştir.

Enerji, Isınma ve İletişim

- **(A-4) Elektrik kesintileri:** Kırsal mahallelerde elektrik hatlarının büyük ölçüde ormanlık alanlardan geçmesi nedeniyle bazı köylerde üç ila dört gün süren kesintiler yaşanmakta, poyrazlı havalarda yangın riski gerekçesiyle planlı kesintiler uygulanmaktadır. Son iki yılda merkezde ve köylerde sınırlı düzeyde hat yenileme çalışması yapılmış, ancak sorun tamamen giderilememiştir. Kesintilerden en fazla etkilenen yerleşimler Akova, Köseçobanlı, Büyükeceli, Ilısu, Delikkaya ve Çavuşlar'dır.
- **(A-5) Mobil iletişim ve internet:** Merkeze uzak mahallelerde, özellikle ormanlık alanlardaki yerleşimlerde GSM kapsama alanı yetersizdir. Bu iletişim kopukluğu, orman yangınlarının zamanında bildirilememesi gibi kritik riskler doğurmaktadır. İlçenin bazı bölgelerinde internet altyapısına erişim bulunmamaktadır.
- **(A-6) Isınma ve doğalgaz:** İlçede ısınma ihtiyacı kömür ve odunla karşılanmakta; bu durum hava kirliliğine yol açmakta ve ormanlardan kaçak odun kesimini artırmaktadır. Doğalgaz altyapı çalışmalarına yaklaşık iki yıl önce başlanmış, ancak çalışmalar yalnızca ilçe merkezinde yürütülmekte ve planlanan işlerin yaklaşık %20'si tamamlanabilmiştir. MESKİ ve doğalgaz dağıtım şirketi AKSA ile ilçe belediyesi arasında yeterli koordinasyon sağlanamaması, belediyenin kendi altyapı projelerini planlamasını güçleştirmektedir. Altyapı maliyetleri nedeniyle merkeze uzak mahallelere doğalgaz götürülememektedir.

Ulaşım ve Belediye Hizmetleri

- **(A-7) Toplu taşıma:** Büyükşehir Belediyesine ait toplu taşıma araçları ilçe merkezine ve merkeze uzak kırsal mahallelere düzenli sefer yapmamaktadır. İlçe merkezinde yalnızca ana cadde güzergâhında çalışan tek bir otobüs hattı bulunmakta, bu hat da saat 18.00'den sonra hizmet vermemektedir. Gülnar–Silifke hattında belediyeye ait toplu taşıma aracı bulunmamakta, vatandaşlar özel dolmuşları kullanmaktadır.
- **(A-8) Yol ağı:** Tarım arazilerine ulaşımı sağlayacak yolların planlaması yapılmamış ve yol ağı belirlenmemiştir. Gülnar ilçe girişinden başlayarak Mut ve Aydıncık çıkışlarına kadar uzanması planlanan çevre yolu projesi henüz hayata geçirilememiştir.
- **(A-9) Belediye kaynakları:** Belediye hizmetlerinin etkin sunumu için ayrılan bütçenin yetersiz olduğu ifade edilmiştir. İlçede ikameti bulunmayan ancak fiilen yaşayan nüfusun fazla olması nedeniyle belediyeye aktarılan kaynaklar operasyonel faaliyetler için yeterli olmamaktadır.

Ticari ve Üretim Altyapısı

- **(A-10) Yöresel ürün satış alanı:** Yöresel ürünlerin tanıtımı ve satışına yönelik sergi ve satış alanlarına ihtiyaç bulunmaktadır.
- **(A-11) Atıl kooperatif tesisi:** İlçede tarımsal ürünlerin işlenmesi ve satışına yönelik kurulan bir kooperatif bünyesinde büyük bir paketleme tesisi bulunmaktadır. Kooperatifin finansal sürdürülebilirliği sağlanamadığı için faaliyetler durdurulmuş ve söz konusu üretim altyapısı atıl duruma düşmüştür.

2.2. Tema 2: Eğitim

Gülnar'da 15 yaş ve üzeri nüfusun bitirilen eğitim düzeyine göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir. 2024 yılı TÜİK verilerine göre ilçede ilkokul mezunu 6.197, ortaokul mezunu 3.914, lise ve dengi okul mezunu 5.204 kişi bulunmaktadır. 15 yaş ve üzeri olup okuma yazma bilen ancak bir okul bitirmeyen 1.073 kişi ilçede yaşamaktadır. Paydaşlar, bu parametrelerin her birinde Gülnar'ın Mersin ilçeleri arasında 10 veya 11'inci sırada yer aldığını belirtmiştir.

Tablo 2: *15 Yaş ve Üzeri Nüfusun Bitirilen Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı (2024)*

Bitirilen Eğitim Düzeyi	Kişi Sayısı
15+ Yaş ve Doktora	18
15+ Yaş ve Yüksek Lisans (5 Veya 6 Yıllık Fakülteler Dahil)	243
15+ Yaş ve Yüksekokul Veya Fakülte	2904
15+ Yaş ve Lise ve Dengi Meslek Okulu	5204
15+ Yaş ve Ortaokul Veya Dengi Meslek Ortaokul	3914
15+ Yaş ve İlköğretim	1726
15+ Yaş ve İlkokul	6197
15+ Yaş ve Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	1073
15+ Yaş ve Okuma Yazma Bilmeyen	224
15+ Yaş ve Bilinmeyen	27

2024 yılı TÜİK verisine göre ilçede okuma yazma bilmeyenlerin oranı %1,11'dir. Bu oran Mersin genelinde %1,76, Türkiye'de ise %2,25'tir.

İlçede 3.948 öğrenci bulunmakta olup bunların 1.422'si (%36) merkez dışındaki mahallelerde öğrenim görmektedir. Görevdeki 322 öğretmen esas alındığında öğretmen başına yaklaşık 12,3 öğrenci düşmektedir. Çalıştayda paydaşlarca dile getirilen eğitim sorunları aşağıda sunulmuştur.

- **(E-1) Dağınık yerleşim ve taşımalı eğitim:** İlçedeki mahallelerin büyük bölümü kırsal nitelikte olup öğrenci sayısı azdır. Bu nedenle taşımalı eğitim yaygın olarak uygulanmaktadır. Öğrencilerin coğrafi olarak dağınık olması taşımalı eğitimde organizasyon güçlüğüne ve ulaşım maliyetlerinin artmasına yol açmaktadır. Mevcut servis araçlarının önemli bir kısmının Akkuyu NGS'ye taşımacılık hizmeti vermeyi tercih etmesi nedeniyle öğrenci taşımacılığında aksaklıklar yaşandığı belirtilmiştir.
- **(E-2) Okul öncesi eğitim:** Okul öncesi eğitimde ciddi bir kapasite sorunu bulunmaktadır. İlçede kreş ve gündüz bakımevi bulunmaması, erken çocukluk eğitiminin yaygınlaştırılmasını güçleştirmekte ve eğitimde fırsat eşitliği açısından risk oluşturmaktadır.
- **(E-3) Sınavla öğrenci alan okul:** İlçede sınavla öğrenci alan fen lisesi veya özel lise bulunmamaktadır. İlköğretim düzeyinde başarı seviyesi iyi olmasına rağmen başarılı öğrenciler ortaöğretim için ilçe dışına gitmek zorunda kalmakta, kalan öğrenciler az sayıdaki okula dağılmaktadır. Paydaşlar, fen lisesi açılabilmesi için öğrenci potansiyeli, fiziki altyapı, arazi ve öğretmen kadrosu gibi koşulların yanı sıra Millî Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği'nde yer alan 50.000 nüfus şartının bulunduğunu belirtmiştir. İlçenin 2025 yılı nüfusu (32.785) bu şartı karşılamamaktadır.
- **(E-4) Öğretmen açığı ve süreklilik:** İlçede 371 kişilik norm kadroya karşın 299 kadrolu ve 23 sözleşmeli olmak üzere toplam 322 öğretmen görev yapmaktadır; norm kadro ile görevdeki öğretmen sayısı arasındaki fark 49'dur. Öğretmenler ilçede uzun süre görev yapmak istememekte, il merkezini tercih etmektedir. Bu durum, Mersin genelinde öğretmen fazlası bulunmasına rağmen ilçede öğretmen eksikliğinin sürmesine yol açmaktadır. Öğretmenlerin okul yöneticiliği görevini üstlenmek istemedikleri de belirtilmiştir.
- **(E-5) Destek personeli:** İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde lisans veya ön lisans mezunu memur eksikliği bulunmaktadır.
- **(E-6) Rehberlik ve özel eğitim:** İlçede Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) bulunmadığından özel gereksinimli öğrenciler erken tanılama ve psikososyal destek hizmetlerinden yeterince yararlanamamaktadır.

2.3. Tema 3: Sosyal Yapı, Sağlık ve Sosyal Hizmetler

İlçe SEGE 2017 çalışmasında Mersin ilçeleri arasında son sırada bulunan Gülnar, 2022 yılı sonuçlarına göre bir basamak yükselerek 12'nci sıraya çıkmıştır. Bu yükselişte, Akkuyu NGS'de çalışmak üzere ilçeye gelen yaklaşık 10.000 kişilik işgücünün etkili olduğu değerlendirilmektedir.

İlçede 50 mahalle bulunmaktadır. Akkuyu NGS'de çalışan işçilerin istatistiklere dahil olmasıyla ilçenin nüfus yapısı son yıllarda belirgin biçimde değişmiştir. ADNKS verilerine göre 2020 yılında nüfusun %50,9'u erkek, %49,1'i kadın iken bu oran 2024 yılında %66,6 erkek ve %33,4 kadın, 2025 yılında ise %60,9 erkek ve %39,1 kadın olmuştur. Yaşlı bağımlılık oranı (15-64 yaş grubundaki her yüz kişiye düşen 65 ve üzeri yaştaki kişi sayısı) 2020'de %30 iken 2024'te %16,5'e gerilemiştir. Bu oran Mersin'de %16, Türkiye'de %15,5'tir. Büyükeceli Mahallesi'nde santral yatırımıyla bağlantılı olarak son 10 yılda nüfusun yaklaşık 15 kat arttığı belirtilmiştir. Bu artışlar, ilçenin yerleşik nüfusundaki azalış ve yaşlanma eğilimini istatistiklerde gizlemektedir. İlçede 442 engelli birey yaşamaktadır.

Nüfus hareketlilikleri, yaşlanma eğilimi, toplumsal cinsiyet dengesizlikleri ve sosyal izolasyon, sosyal yapının sürdürülebilirliğini tehdit eden temel unsurlardır. Yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve parçalanmış aileler sosyal sorunlardan en çok etkilenen kesimlerdir. Çalıştayda paydaşlarca dile getirilen sorunlar aşağıda sunulmuştur.

Gelir ve İstihdam

- **(S-1) Sınırlı gelir getirici faaliyet:** Ana geçim kaynağı tarım olmakla birlikte, tarım alanlarının parçalı ve sınırlı olması, 50 mahallenin yalnızca 10'unda sulu tarım yapılabilmesi ve sanayi ile hizmet sektörlerinin gelişmemiş olması nedeniyle gelir getirici faaliyetler sınırlı kalmaktadır. Geçmişte yaygın olan küçükbaş hayvancılık gibi geleneksel geçim kaynaklarının azalmasıyla eğitim ve mesleki yeterliliği düşük bireyler işgücü piyasasında yer bulmakta zorlanmaktadır.
- **(S-2) Akkuyu NGS ve geleneksel sektörler:** Akkuyu NGS'de sağlanan vasıfsız ve geçici istihdam, tarım ve hayvancılık gibi geleneksel sektörlerde işçi bulunmasını güçleştirmektedir.

Sosyal Hizmetler ve Sağlık

- **(S-3) Kırsalda sosyal izolasyon ve yaşlılar:** Mahallelerin önemli bir kısmının ilçe merkezine uzak olması ve ulaşım, elektrik ve GSM hizmetlerindeki aksamalar, kırsalda yaşayan yaşlılar, kadınlar ve gençler için sosyal izolasyonu artırmaktadır. İlçede yalnız yaşayan yaşlı sayısı yüksektir; 65 yaş üstü bireylerin önemli bir kısmı sosyal yardım desteğine ihtiyaç duymakta, uzak mahallelerdeki yaşlılar bakım ve sağlık hizmetlerine erişimde zorluk yaşamaktadır.
- **(S-4) Uzman ve danışmanlık hizmetleri:** İlçede psikolog, aile danışmanı, fizik tedavi uzmanı ve diyetisyen gibi temel uzmanlık hizmetleri bulunmamaktadır. Sosyal hizmet merkezleri ile kadın ve gençlere yönelik danışmanlık birimleri yetersizdir. Boşanma oranlarındaki artışa paralel olarak, başta çocuklar olmak üzere parçalanmış ailelerin psikososyal destek ve sosyal hizmet ihtiyacının arttığı belirtilmiştir.
- **(S-5) Sağlık hizmetleri:** Gülnar Devlet Hastanesi'nin C sınıfı olması nedeniyle sağlık hizmetleri sınırlı kalmakta, ileri düzey tıbbi işlemler için ilçe dışına gidilmesi gerekmektedir.
- **(S-6) Engelli bireyler ve bakım yükü:** Paydaşlar, akraba evlilikleri nedeniyle ilçede engelli birey sayısının yüksek olduğunu belirtmiştir. Merkeze uzak mahallelerde yaşayan engelli bireyler sağlık hizmetlerine erişimde güçlük çekmekte; erişilebilir konut eksikliği ve sınırlı ulaşım imkânları sosyal izolasyonu artırmaktadır. Bakım yükünü üstlenen aile bireyinin çalışamaması hane gelirini düşürmekte ve bakım verenlerin sosyal hayata katılımını kısıtlamaktadır.

Gençler ve Kadınlar

- **(S-7) Sosyal ve kültürel alan eksikliği:** İlçe merkezinde dahi sinema, tiyatro ve gençlik merkezi gibi sosyal ve kültürel etkinlik alanları yok denecek düzeydedir. Park ve mesire alanları dışında sosyalleşme alanı sınırlıdır.
- **(S-8) Genç göçü:** Eğitim ve istihdam olanaklarının kısıtlı olması gençleri büyük şehirlere yönlendirmektedir. Bu durum tarım ve hayvancılık gibi geleneksel sektörlerde işgücü kaybına yol açmaktadır. Lise ve üniversite düzeyinde eğitim için ilçe dışına giden öğrenciler barınma, ulaşım ve eğitim giderlerini karşılamada zorlanmaktadır.
- **(S-9) Kadınların sosyal ve ekonomik hayata katılımı:** Kadınların sosyal hayata katılımı son derece düşüktür. Sosyal yaşam olanaklarının sınırlı olması, mahallelerin merkezden uzaklığı ve ulaşım imkânlarının yetersizliği kadınların kamusal alana katılımını kısıtlamakta; kırsal mahallelerde yaşayan kadınlar eğitim, istihdam ve danışmanlık hizmetlerine erişimde ciddi engellerle karşılaşmaktadır.

Önceliklendirilmesi Gereken Sosyal Gruplar

Paydaşlar, sosyal hizmet müdahalelerinde öncelik verilmesi gereken grupları şöyle sıralamıştır: yalnız yaşayan ve bakım ihtiyacı olan yaşlılar (S-3); kırsal hanelerde yaşayan engelli bireyler ve bakımlarını üstlenen aileler (S-6); boşanmış veya parçalanmış aileler ve bu ailelerin çocukları (S-4);

eğitim ve mesleki yeterliliği düşük bireyler (S-1); ilçe dışında eğitim gören öğrenciler (S-8); sosyal hayata katılamayan kadınlar (S-9).

2.4. Tema 4: Bitkisel Üretim ve Hayvancılık

Gülnar, yüksek rakımı ve serin yaz iklimiyle tarımsal faaliyetler açısından özgün bir yapıya sahiptir. Çevre Düzeni Planı'na göre ilçenin 19.646 hektarı tarım arazisi olarak kullanılmaktadır. 2024 yılı TÜİK verilerine göre ilçede 2.130 dekar sebze, 84.410 dekar tarla ürünleri ve 100.842 dekar meyve üretim alanı bulunmakta olup toplam üretim alanı 187.382 dekardır. Arazinin büyük bölümünü kayalık ve engebeli alanlar oluşturduğundan modern tarım uygulamaları sınırlı kalmaktadır. İlçede 4.800 civarında tarımsal işletme faaliyet göstermektedir. Üretim deseninde meyvecilik ön plandadır; elma, badem, üzüm ve zeytin en çok yetiştirilen ürünler arasındadır, buğday ve arpa gibi hububat üretimi de yapılmaktadır.

Aşağıdaki şekilde Gülnar'da üretim miktarı bakımından ilk sırada gelen 10 tarım ürünü ve bu ürünlerin üretim miktarları gösterilmektedir.

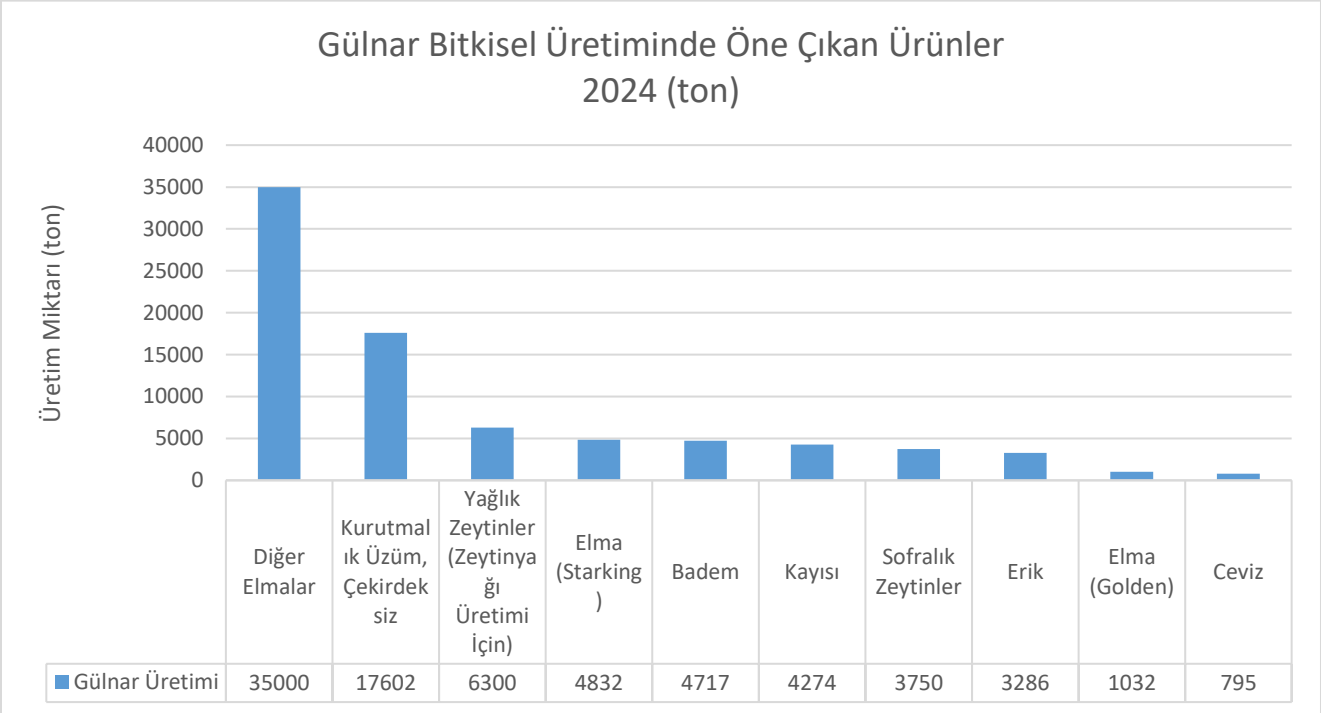

Şekil 3: *Üretim Miktarına Göre Öne Çıkan Bitkisel Ürünler (2024, ton)*

TÜİK verilerine göre 2024 yılında Mersin ili genelinde üretilen çekirdeksiz kurutmalık üzümün tamamı, diğer elma üretiminin %41'i ve badem üretiminin %19,55'i Gülnar ilçesinde gerçekleştirilmiştir. İlçede yılda yaklaşık 50.000 ton elma ve 4.000 ton kabuklu badem üretilmektedir.

Hayvancılık ilçede yaygın bir faaliyettir. Gülnar'da yaklaşık 80.000 küçükbaş ve 2.300 büyükbaş hayvan bulunmakta; ilçede yılda 2.800 ton süt ve 35 ton bal üretilmektedir. TÜİK verilerine göre ilçenin 2024 yılı hayvan varlığı aşağıdaki şekilde gösterilmektedir; küçükbaş hayvanların yaklaşık %82'sini keçiler oluşturmaktadır.

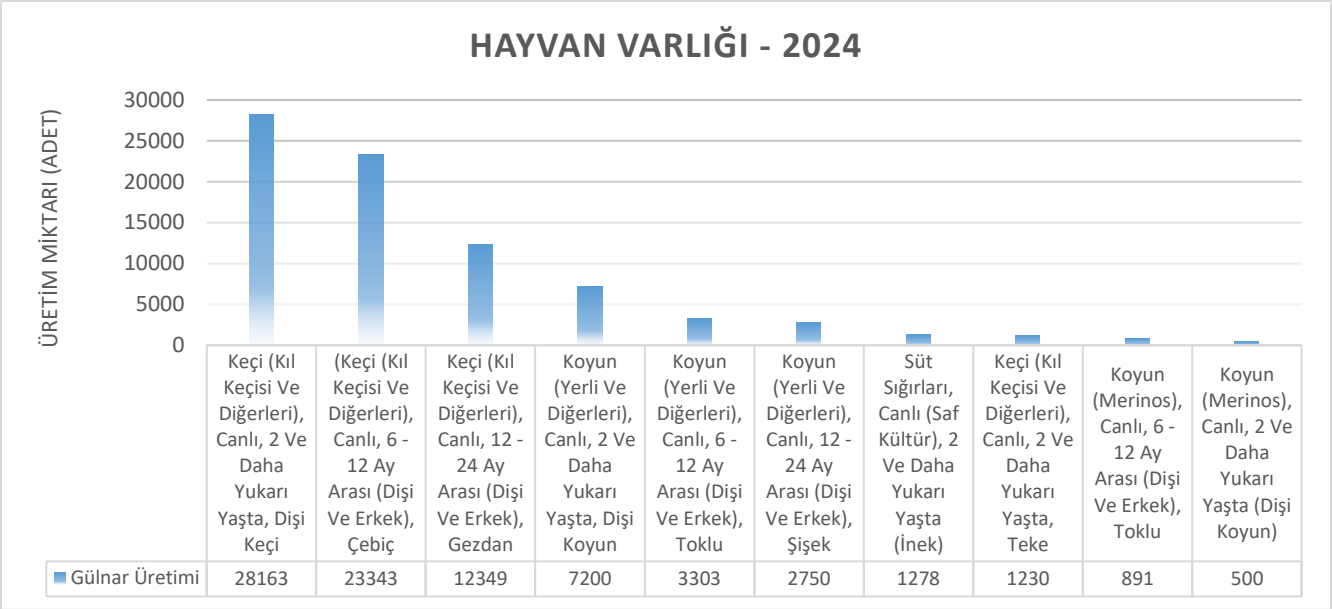

Şekil 4: *Gülnar'ın Hayvan Varlığı (2024, adet)*

Kaynak: TÜİK, 2024

Çalıştayda paydaşlarca dile getirilen sorunlar aşağıda kodlanarak sunulmuştur.

Su ve Sulama

- **(B-1) Sulama altyapısı:** Tarımsal üretimde en büyük kısıt sulama altyapısının yetersizliğidir. Kurak yaz aylarında sulama imkânı kısıtlı alanlarda üretim yalnızca iklim koşullarına bağlıdır. İlçede sulama amaçlı kullanılan 3 gölet (Yassıbağ, Taşoluk, Köseçobanlı) bulunmakta olup yalnızca 10.691 dekar alanda sulu tarım yapılabilmektedir; bu alan toplam üretim alanının yaklaşık %5,7'sidir. Yeraltı sularının tuzlu olması nedeniyle toprakta çoraklaşma görülmektedir. Paydaşlar, DSİ'nin bölgede 16–17 gölet projesi bulunduğunu, gölet sayısının artırılması ve Sipahili Barajı'nın tamamlanmasıyla su sorununun büyük ölçüde giderilebileceğini belirtmiştir. Yaklaşık 100.000 dekarlık kuru tarım alanı için Gezende Barajı'ndan veya Ermenek bölgesinden cazibeyle su getirilmesi bir diğer çözüm olarak önerilmiştir. Tırpak, Delikkaya, Çavuşlar, Ilısu ve Zeyne mahallelerinde su bulunmasına rağmen kayda değer bir tarımsal üretim yapılmadığı belirtilmiştir.

Depolama, İşleme ve Pazarlama

- **(B-2) Soğuk hava deposu ve işleme tesisi:** Yaklaşık 50.000 ton elma üretimine karşın ilçede 5.000 ton kapasiteli ve eski teknolojiye sahip bir soğuk hava deposu bulunmaktadır; bu kapasite üretimin yaklaşık %10'una karşılık gelmektedir. Elmanın kolay pazarlanabilmesi için ebatlama işleminden geçmesi gerekmekte, ancak ürünler Karaman veya Mersin gibi merkezlere taşınmaktadır. Bu durum üreticiye nakliye maliyeti yüklemekte ve katma değerin ilçe dışında kalmasına yol açmaktadır. Badem, üzüm ve kuş üzümünde işleme ve paketleme altyapısı bulunmamakta; erik ve kayısı için 2.000 ton kapasiteli bir soğuk hava deposuna ihtiyaç duyulmaktadır. Meyve ve sebzelerin dayanıklı ve pazarlanabilir hale getirilmesi için dondurarak kurutma (freeze-dry) tesisi ihtiyacı da dile getirilmiştir.
- **(B-3) Pazarlama ve markalaşma:** Elma, badem, zeytin ve kuş üzümünde pazar sorunu bulunmaktadır. Gülnar Kuş Üzümü ve Gezende Eriği için coğrafi işaret alındığı, Leklek fasulyesi

için çalışmaların sürdüğü belirtilmiştir. Coğrafi işaretlerin ürün ambalajı, ortak marka ve satış kanallarına yansıtılması ihtiyacı bulunmaktadır.

İklim, İşgücü ve Üretim Deseni

- **(B-4) İklim değişikliği ve zirai don:** Paydaş beyanına göre zirai don nedeniyle 2024–2025 döneminde badem ürününde %35, üzümde %30, elmada %20, kayısıda %40 ve erikte %25 oranında kayıp yaşanmıştır. Çiftçiler armudun artık yetişmediğini, sahil kesiminde elma yetiştirilemediğini ve bademde verimin düştüğünü belirtmektedir. İklime uyumlu üretim desenine geçiş için çalışma başlatılması ihtiyacı bulunmaktadır.
- **(B-5) Yaşlanan tarım nüfusu:** Nüfusun yaşlanması ve gençlerin iş veya eğitim için topraklarını terk etmesi, tarım alanlarının etkin kullanılmasını engellemektedir. Akkuyu NGS'deki istihdam da tarım ve hayvancılıkta işgücü bulunmasını güçleştirmektedir (S-2).
- **(B-6) Örtüaltı üretim:** Büyükeceli, Yanışlı, Kocalı ve Sipahili mahallelerinde cam serada üretim yapılmaktadır. Kâr oranı yüksek tropikal meyvelerin üretimi yok denecek düzeydedir.
- **(B-7) Tıbbi ve aromatik bitkiler:** İlçede lavanta bahçeleri bulunmakla birlikte, konaklama tesislerinin yetersizliği ve ulaşım güçlüğü nedeniyle bu alanlar turizme yeterince hizmet edememekte; lavanta suyu ve lavanta yağı üretimi sınırlı kalmaktadır.

Hayvancılık ve Arıcılık

- **(B-8) Hayvancılık ve arıcılık:** Yem maliyetleri ve pazarlama koşulları hayvancılığın gelişmesini kısıtlamaktadır. Salma hayvancılık yaygın olup barınakların modernizasyonu, süt ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması ile arıcılıkta ürün çeşitlendirmesi ihtiyaçları dile getirilmiştir.

2.5. Tema 5: Turizm

Gülnar, kıyıyla bağlantısı olmasına karşın ilçe merkezi kıyıda yer almayan, ekonomik yapısında tarımsal karakteri ağır basan ve yayla turizminin öne çıktığı bir ilçedir. Yazın ilçe nüfusu yayla turizmiyle artmaktadır. Gülnar; ormanlık alanları, yaban hayatı, Sarıkeçili Yörüklerinin kültürü ve gastronomik değerleriyle önemli bir turizm potansiyeline sahip olmakla birlikte, bu potansiyel bugüne kadar büyük ölçüde yayla turizmi ve sınırlı ölçüde kıyı turizmiyle sınırlı kalmıştır. Eko turizm, doğa sporları ve kültür turizmi gibi alternatif turizm türleri henüz yeterince planlanmamış ve tanıtılmamıştır.

Gülnar'da turizm potansiyeli sunan başlıca destinasyon ve değerler şunlardır:

- **Yanışlı Mağarası:** Yalnızca tekneyle ulaşılabilen kıyı mağarası, dalga etkisiyle oluşmuş kumlarla kaplı zemini ve doğal yapısıyla dikkat çekmektedir.
- **Meydancık (Kirşu) Kalesi:** Antik çağlardan beri askeri ve idari merkez olarak kullanılan kale, Luvi, Pers, Roma ve Bizans dönemlerine ait izler taşımaktadır. Yaklaşık 50 metre derinliğindeki antik boşluğuyla arkeolojik potansiyeli yüksek bir alandır.
- **Yumuk Şelalesi ve Çağlayanları:** Gülnar'a 10 km uzaklıktaki şelale, bahçeler arasında akan suyun oluşturduğu manzarayla doğaseverlerin ilgisini çekmektedir.
- **Dayıcık Kanyonu:** Kaya oluşumları ve taş köprüleriyle öne çıkan kanyon, 12 km mesafedeki konumuyla rahat bir doğa yürüyüşü rotası sunmaktadır.
- **Demirözü Gölleri:** Karstik yapının oluşturduğu üç gölden oluşan alan, doğa gözlemi ve kırsal turizm için elverişlidir. Antik yol ve köprü kalıntıları bölgenin tarihsel zenginliğini göstermektedir.

- **Yassıbağ Göleti:** Gülnar'a çok yakın konumdaki gölet, yürüyüş yolları ve kış manzaralarıyla dinlenme ortamı sunmaktadır. Gölet çevresinde kamp, karavan ve bungalov ev yatırımlarına yönelik çalışmalar başlatılmıştır.
- **Katran Mesire Alanı:** Sedir ağaçlarıyla çevrili alan, taşlık plato üzerinde önemli bir yeşil kuşak oluşturmakta olup halk tarafından dinlenme ve piknik amacıyla yoğun biçimde kullanılmaktadır.
- **Gezende Barajı ve Kanyonu:** Ermenek Çayı üzerindeki baraj gölü balıkçılık ve kampçılık için elverişlidir. Yaklaşık 5 km uzunluğundaki Gezende Kanyonu, mermer zeminleri ve renkli kaya duvarlarıyla öne çıkmakta; rafting, trekking ve foto-safari gibi etkinlikler için uygun bir alan sunmaktadır.
- **Ilısu Şelalesi ve Kanyonu:** Gülnar'a 45 km mesafedeki alan, 70 metrelik şelalesi, antik su tünelleri ve kanyon yapısıyla doğa ve tarih unsurlarını bir arada sunmaktadır.
- **Güldürgü Kanyonu:** Kalker kayaların oyulmasıyla oluşmuş kanyon; çağlayanlar, travertenler, mağaralar ve antik yerleşim kalıntılarıyla macera turizmi için öne çıkan rotalardandır.
- **Türbeler:** Zeyne Mahallesi'ndeki Şeyh Ali Semerkandi Türbesi (Zeyne Türbesi) ve Şeyh Ömer Türbesi inanç turizmi açısından önem taşımaktadır. Zeyne'deki türbeler ve 5–6 asırlık çınarların bulunduğu Pınarbaşı mesire alanı yıl boyunca ziyaretçi çekmektedir.
- **Sarıkeçili Yörükleri:** Göç yolları üzerinde yılda iki kez Gülnar'dan geçen Sarıkeçili Yörüklerinin kültürü, dokumaları ve yaşam tarzı turizm açısından özgün bir değer sunmaktadır.
- **Yerel pazarlar ve yöresel ürünler:** Gülnar ve Bardat'ta kurulan cuma pazarları, lavanta tarlaları ve yöresel gıdalar ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir. Kuş üzümü, çakşır balı, domates salçası ve tarhana öne çıkan ürünlerdendir.
- **Ortaburun Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi:** Aydıncık'ın yaklaşık 25 km doğusunda, Yanışlı Mahallesi sahilinde yer alan 91 hektarlık bölgede yaklaşık 350 kişiyi istihdam edecek 1.479 yatak kapasiteli turizm tesisleri hedeflenmektedir. Bölgede 850 metrelik bir plaj ve bir otel işletmesi bulunmaktadır. Yanışlı kıyıları, nesli tehlike altındaki Akdeniz foklarının görüldüğü bir alandır.

Çukurova Kalkınma Ajansı tarafından hazırlatılan Mersin turizm envanteri ve turizm analizi raporlarında Gülnar'a ilişkin öne çıkan bulgular şunlardır: Ortaburun KTKGB ve Yanışlı Mahallesi deniz turizmi ve ekoturizm açısından potansiyel taşımakta, ancak bölgedeki tesis yetersizliği ve rekabetin olmayışı fiyatları artırarak bölgenin benzer turizm alanlarıyla rekabet edememesine yol açmaktadır. Akdeniz foklarının görüldüğü kumsalda koruma alanına ilişkin bilgilendirme ve yönlendirme yetersizdir. Zeyne Türbesi ve Pınarbaşı asırlık çınarları inanç ve doğa turizmi açısından potansiyel taşımakla birlikte ziyaretçileri bölgesel ölçekte kalmakta; Pınarbaşı'nda hijyen, atık yönetimi ve yangından korunma donatıları yetersizdir.

Çalıştayda paydaşlarca dile getirilen turizm sorunları ve tespitleri aşağıda kodlanarak sunulmuştur.

- **(T-1) Tanıtım eksikliği:** İlçenin çektiği turist sayısı oldukça sınırlıdır. Gezende Kanyonu, Zeyne Türbesi, Şeyhömer Mahallesi, Güldürgü Kanyonu, Ilısu Şelalesi, Meydancık Kalesi, gölet mesire alanı ve lavanta bahçesi gibi alanlar ziyaret edilmekle birlikte, özellikle Gezende Kanyonu gibi doğal varlıkların tanıtıma ihtiyacı büyüktür.
- **(T-2) Konaklama ve sezon:** İlçede konaklama altyapısı yetersizdir. Turizm büyük oranda yaz aylarında yoğunlaşmakta, en çok kamp ve karavan turizmi rağbet görmektedir.

- **(T-3) Doğa ve macera turizmi altyapısı:** Yayla turizmi, kampçılık, karavan turizmi ve doğa yürüyüşü için uygun pek çok alan bulunmasına rağmen rota, işaretleme ve organizasyon altyapısı gelişmemiştir. Lavanta ve kanyon bölgesine yakın zamanda başlayan günübirlik turlar bu alandaki talebi göstermektedir.
- **(T-4) Atıl geleneksel yapılar:** İlçede tarihî dokusunu koruyan ve kümelenmiş biçimde yer alan terk edilmiş eski evler, kültür turizmi ve butik konaklama açısından değerlendirilmemektedir.
- **(T-5) Ziyaret noktalarında donatı ve ziyaretçi yönetimi:** Akdeniz foklarının görüldüğü Yanışlı kumsalında bilgilendirme ve yönlendirme, Zeyne Türbesi'nde tanıtım panosu, Pınarbaşı mesire alanında tuvalet, atık toplama ve yangın uyarı donatıları yetersizdir.
- **(T-6) Kıyı turizminin gelişmemesi:** Ortaburun KTKGB'de öngörülen turizm tesisleri henüz hayata geçmemiş, kıyı turizmi sınırlı kalmıştır.

2.6. Tema 6: Ormancılık ve Ağaç İşlemeciliği

Ormancılık, tarım ve hayvancılıktan sonra ilçenin üçüncü önemli geçim kaynağıdır. Çevre Düzeni Planı'na göre ilçe alanının yaklaşık %64'ü mutlak korunması gereken orman alanıdır. Gülnar Orman İşletme Müdürlüğü ve ilçede faaliyet gösteren bir orman ürünleri firması çalıştaya katılmıştır. Orman Bölge Müdürlüğü'nün 2025 yılında ilçeyi de kapsayan orman koruma ve yangınla mücadele, orman yolları, endüstriyel plantasyon, ormanların geliştirilmesi, erozyonla mücadele ve amenajman projeleri bulunmaktadır (Ek-3). Raporun farklı bölümlerinde ve kurum proje fişlerinde yer alan ormancılığa ilişkin tespitler aşağıda kodlanarak bir araya getirilmiştir.

- **(O-1) Orman yangını riski:** Kırsal mahallelere giden elektrik hatlarının büyük ölçüde ormanlık alanlardan geçmesi, poyrazlı havalarda yangın riski nedeniyle planlı elektrik kesintilerine yol açmaktadır (A-4). Ormanlık alanlardaki yerleşimlerde GSM kapsamasının yetersizliği, yangınların zamanında bildirilmesini güçleştirmektedir (A-5).
- **(O-2) Kaçak odun kesimi:** Isınma ihtiyacının kömür ve odunla karşılanması ve doğalgazın merkez dışındaki mahallelere ulaşamaması, ormanlardan kaçak odun kesimini artırmaktadır (A-6).
- **(O-3) Orman ürünlerinin yerelde işlenmemesi:** Kurum beyanına göre ilçede kekik, adaçayı, defne ve biberiye gibi tıbbi ve aromatik bitkiler doğal olarak yetişmekte, ancak bu ürünler işlenmeden satılmaktadır. Odun ürünlerinden palet, deck ve pelet gibi katma değerli ürünlerin üretimine yönelik yerel kapasite ve yetişmiş eleman ihtiyacı bulunmaktadır.
- **(O-4) Orman atıkları:** Orman atıklarının değerlendirilmemesi hem ekonomik kayba hem de yangın riskine yol açmaktadır.

3. PROJE VE FAALİYET FİKİRLERİ

Bu bölümde, Gülnar İlçe İvmelendirme Çalıştayı'nda altı tema altında paydaşlardan alınan proje ve faaliyet önerileri, Bölüm 2'deki sorun kodlarıyla eşleştirilerek sunulmaktadır. Her önerinin sonunda köşeli parantez içinde karşıladığı sorun kodları yer almaktadır. Paydaş önerileriyle karşılanmayan sorunlar için Ajans tarafından geliştirilen öneriler "(Ajans önerisi)", Bölüm 4'te ayrıntılandırılan projeler "(Stratejik Proje)" ibaresiyle işaretlenmiştir.

3.1. Tema 1: Altyapı

- **P-A1 –** İlçenin ana ulaşım akslarından biri olan Gülnar–Mersin yolunun taşıma kapasitesinin artırılması ve güvenliğinin sağlanması amacıyla mevcut yol standardının yükseltilmesi. **[A-8]**
- **P-A2 –** Elektrik iletiminde yaşanan sorunların giderilmesi amacıyla, Akova, Köseçobanlı, Büyükeceli, Ilısu, Delikkaya ve Çavuşlar mahalleleri öncelikli olmak üzere enerji nakil hatlarının modernizasyonu ve ormanlık alanlardan geçen hatların yangın riskini azaltacak biçimde yenilenmesi. **[A-4, O-1]**
- **P-A3 –** Sık elektrik kesintisi yaşanan bölgelerde enerji arz güvenliğini artırmak amacıyla mikro enerji santralleri ve batarya destekli sistemler kurulması; güneş ve rüzgâr gibi yerel potansiyeli yüksek kaynaklardan yararlanan yenilenebilir enerji tesislerinin (GES vb.) yaygınlaştırılması. **[A-4]**
- **P-A4 –** Kırsal mahallelerde GSM kapsama alanı dışında kalan yerleşimlerin ve ormanlık alanların tespit edilerek, Kaymakamlık koordinasyonunda mobil operatörler ve ilgili bakanlık nezdinde baz istasyonu ve genişbant altyapısı yatırımlarının programlanması. (Ajans önerisi) **[A-5, O-1]**
- **P-A5 –** Çevreci yakıt kullanımının teşviki ve ısınma maliyetlerinin düşürülmesi amacıyla ilçe merkezindeki doğalgaz çalışmalarının hızlandırılması ve merkez dışı mahallelerin de sisteme dahil edilmesi. **[A-6, O-2]**
- **P-A6 –** Belediye, MESKİ ve doğalgaz dağıtım şirketi arasında altyapı çalışmalarının ortak takvimle yürütülmesi için Kaymakamlık koordinasyonunda bir altyapı koordinasyon mekanizması kurulması. (Ajans önerisi) **[A-6, A-1]**
- **P-A7 –** MESKİ ile birlikte ilçe merkezi ve büyük mahalleler için güncel bir içme suyu ve kanalizasyon master planı hazırlanması; yatırımların bu plana göre etaplandırılması. (Ajans önerisi) **[A-1, A-3]**
- **P-A8 –** Altyapı sorunlarının önlenmesi ve çevre sağlığının korunması amacıyla mevcut kanalizasyon sistemlerinin yenilenmesi ve modernize edilmesi. **[A-1]**
- **P-A9 –** Foseptik çukurlarının yeraltı su kaynaklarına karışmasını engellemek amacıyla teknik altyapı geliştirme ve denetim faaliyetleri gerçekleştirilmesi. **[A-1]**
- **P-A10 –** Atık su yönetiminin etkin biçimde sağlanması için ilçe merkezine ve özellikle Büyükeceli ile Sipahili mahallelerine arıtma tesisleri kurulması; ilçe genelinde katı atık ayrıştırma tesislerinin kurulması. **[A-2]**
- **P-A11 –** Büyükeceli ve Sipahili'deki geçici işçi kamplarının atık su deşarjlarının İl Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Müdürlüğü ile MESKİ tarafından düzenli denetlenmesi ve mevcut arıtma tesislerinin 24 saat işletilmesinin sağlanması. (Ajans önerisi) **[A-2]**
- **P-A12 –** İçme suyu hizmetlerinde sürdürülebilirliği sağlamak amacıyla yeni projeler geliştirilmesi; kayıp-kaçak su oranlarını azaltmaya yönelik izleme sistemlerinin kurulması ve Ilısu içme suyu projesinin hızlandırılması. **[A-3]**

- **P-A13 –** Yaz aylarında nüfusu artan mahallelerde sağlıklı su temini için küçük ölçekli arıtma ve filtrasyon sistemlerinin kurulması. **[A-3]**
- **P-A14 –** Su arz güvenliğini artırmak amacıyla mevcut ve potansiyel içme suyu kaynaklarının belirlenmesine yönelik hidrojeolojik etütler yapılması ve yeni sondaj kuyuları açılması. **[A-3]**
- **P-A15 –** Toplu ulaşım hizmetlerinden yeterince yararlanamayan kırsal mahallelerde belediye–özel sektör iş birliğiyle minibüs ring seferleri düzenlenmesi; Gülnar–Silifke hattında ve ilçe merkezindeki hatta akşam seferlerinin eklenmesi. **[A-7, S-3]**
- **P-A16 –** Tarım arazilerine erişim için tarımsal yol ağı planının hazırlanması ve planlanan çevre yolu projesinin yatırım programına alınması; dağlık ve ormanlık alanlarda acil durumlar için alternatif ulaşım yollarına yönelik fizibilite çalışması yapılması. **[A-8]**
- **P-A17 –** İlçede fiilen yaşayan nüfusun belgelenmesine yönelik bir tespit çalışması yapılarak belediyenin merkezi yönetim hibe ve destek programlarına başvurularında bu verinin kullanılması. (Ajans önerisi) **[A-9]**
- **P-A18 –** Yöresel ürünlerin tanıtımı ve satışının artırılması amacıyla ilçede sürekli faaliyet gösterecek sergi ve satış alanları oluşturulması; dijital platformlarda tanıtım faaliyetlerinin desteklenmesi. **[A-10, B-3]**
- **P-A19 –** Atıl durumdaki kooperatif paketleme tesisinin yeniden işletmeye alınması amacıyla iş modeli ve finansal sürdürülebilirlik analizi yapılması; kooperatiflerin hammaddeye erişimi için sözleşmeli üretim ve tedarik planlaması yapılması. **[A-11, B-2]**

3.2. Tema 2: Eğitim

- **P-E1 –** Taşımalı eğitim kapsamında öğrenci erişimini güvenli ve kesintisiz biçimde sağlamak üzere ihtiyaç duyulan sayıda taşıma aracının kamu yatırımlarıyla temin edilmesi veya özel sektörle iş birliği çerçevesinde kiralama yöntemlerinin geliştirilmesi. **[E-1]**
- **P-E2 –** Okul öncesi taşımalı eğitim uygulamalarının çocuk güvenliği ve hizmet kalitesi açısından sürdürülebilir biçimde yürütülebilmesi için rehber personel istihdamı. **[E-1, E-2]**
- **P-E3 –** Öğrencilerin fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimini destekleyecek biçimde planlanan, bahçeli ve modern donanımlı yeni okul binalarının inşa edilmesi. **[E-1]**
- **P-E4 –** Okul öncesi çağdaki çocukların eğitime erişiminin artırılması amacıyla mevcut anaokulu ve anasınıfı kapasitelerinin genişletilmesi, yeni okul öncesi eğitim kurumlarının yapılması ve fiziki altyapının iyileştirilmesi. **[E-2]**
- **P-E5 –** Akademik başarıyı teşvik edecek nitelikli ortaöğretim kurumlarına olan ihtiyaç doğrultusunda, nüfus kriterinin sağlanması koşuluyla sınavla öğrenci alan bir fen lisesi kurulması. **[E-3]**
- **P-E6 –** Ortaöğretimde alternatif modellerin geliştirilmesi amacıyla yatırımcılara yönelik destek mekanizmalarının oluşturulması ve özel lise yatırımlarının teşvik edilmesi. **[E-3]**
- **P-E7 –** Öğretmenlerin ilçede görev sürelerini uzatmaya yönelik lojman, uyum ve mesleki gelişim imkânlarının İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ve Kaymakamlık iş birliğiyle değerlendirilmesi. (Ajans önerisi) **[E-4]**
- **P-E8 –** Eğitim hizmetlerinin etkin sunumu için İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde lisans veya ön lisans mezunu destek personeli (büro, veri giriş, yardımcı hizmetler vb.) istihdamının sağlanması. **[E-5]**

- **P-E9 –** Özel eğitim ve rehberlik hizmetlerine artan ihtiyaç doğrultusunda ilçede bağımsız bir Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) kurulması. (Stratejik Proje) **[E-6, S-6]**
- **P-E10 –** Hayat boyu öğrenme ve mesleki beceri geliştirme faaliyetlerinin etkinliğini artırmak amacıyla Halk Eğitim Merkezi'ne ait eğitim ekipmanlarının yenilenmesi ve mesleki eğitim atölyelerinin modernize edilmesi. **[S-1, S-9]**

3.3. Tema 3: Sosyal Yapı, Sağlık ve Sosyal Hizmetler

Sağlık ve Sosyal Hizmetler

- **P-S1 –** Gülnar Devlet Hastanesi'nin fiziki altyapısının ve tıbbi donanım kapasitesinin güçlendirilmesi, ileri düzey uzmanlık gerektiren sağlık hizmetlerine erişimin artırılması. **[S-5]**
- **P-S2 –** İlçede özel sağlık yatırımlarının teşvik edilmesi amacıyla özel hastane ve özel sağlık merkezi kurulumu için uygun alanların belirlenmesi, yatırımcılara yönelik bilgilendirme ve yönlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi. **[S-5]**
- **P-S3 –** Uzak mahallelerdeki sağlık birimlerinin mevcut durumunun analiz edilerek atıl veya fiziki açıdan yetersiz yapıların modernize edilmesi ya da yeniden işlevlendirilmesi; bu birimlere yeterli sağlık personeli atanması. **[S-5, S-3]**
- **P-S4 –** Kırsal nüfusun sağlık hizmetlerine erişimini artırmak amacıyla gezici sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması; belirli periyotlarla gezici sağlık taraması günleri düzenlenerek yaşlı, çocuk ve kronik hastaların temel sağlık kontrollerinin yerinde yapılması. (Stratejik Proje) **[S-3, S-5]**
- **P-S5 –** Evde sağlık hizmetlerinin etkinliğinin artırılması amacıyla mobil sağlık araçlarının temin edilmesi ve hizmetin sürdürülebilirliği için lojistik altyapının oluşturulması. **[S-3, S-6]**
- **P-S6 –** Yaşlı ve engelli bireylerin sosyal hayata katılımını artırmak amacıyla gönüllülük esasına dayalı destek programları geliştirilmesi; evde bakım desteği ve sosyal etkileşim faaliyetlerinin hayata geçirilmesi. **[S-3, S-6]**
- **P-S7 –** Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile iş birliği içinde ilçede sosyal hizmet merkezi veya hizmet noktası açılması; aile danışmanlığı, psikolog ve sosyal çalışmacı hizmetlerinin düzenli olarak sunulması. (Ajans önerisi) **[S-4, S-6]**
- **P-S8 –** Gençlerin ruh sağlığı ve gelişimi için ilçede psikososyal destek ve rehberlik merkezi kurulması; bireysel danışmanlık, grup çalışmaları ve gelişim atölyeleri düzenlenmesi. **[S-4, S-8]**
- **P-S9 –** Kadınların sağlık okuryazarlığını artırmak ve kırsal alanlarda erken teşhis bilincini geliştirmek amacıyla köylerde kadın sağlığına yönelik bilgilendirme ve farkındalık eğitimleri düzenlenmesi. **[S-5, S-9]**
- **P-S10 –** Obezite ve hareketsiz yaşamla mücadele kapsamında ilçe merkezine ve uygun mahallelere açık hava spor alanları ve yürüyüş parkurları kazandırılması; gençlere yönelik bağımlılıkla mücadele ve sigarayı bırakma farkındalık etkinlikleri düzenlenmesi. **[S-7, S-4]**

Gençlik ve Sosyal Alanlar

- **P-S11 –** Gençlere yönelik sosyal etkileşim alanlarının artırılması amacıyla çok amaçlı sosyal tesis, kültürel etkinlik alanı ve gençlik merkezi kurulması. **[S-7, S-8]**
- **P-S12 –** Masa tenisi ve voleybol gibi branşlara uygun açık ve kapalı spor tesislerinin yapılması. **[S-7]**
- **P-S13 –** Müzik, podcast, kodlama, yazılım ve yapay zekâ gibi alanlarda gençlik atölyeleri kurulması; ilçe merkezinde kitap kafe ve sessiz çalışma alanları oluşturulması. **[S-7, S-8]**

- **P-S14 –** Gençlerin girişimcilik kültürüyle tanışmasını sağlamak amacıyla rehberlik, mentorluk ve mikro destekleri kapsayan bir genç girişimcilik programı uygulanması. **[S-8, S-1]**

Kadınların Güçlendirilmesi

- **P-S15 –** Kadın kooperatiflerine teknik altyapı, üretim süreçleri ve ürün çeşitlendirme alanlarında destek sağlanması; kamuya ait atıl binaların veya köy konaklarının kadınlara özel üretim, eğitim ve sosyalleşme mekânlarına dönüştürülmesi. (Stratejik Proje) **[S-9, S-1]**
- **P-S16 –** Kadın üreticilerin el emeği ve yerel ürünlerini doğrudan tüketiciyle buluşturabileceği sabit veya mobil satış noktaları oluşturulması; kooperatiflerin pazarlama, e-ticaret ve sosyal medya kapasitesinin artırılması. **[S-9, A-10, B-3]**
- **P-S17 –** Kırsal mahallelerdeki kadınların ev pansiyonculuğu ve küçük ölçekli girişimcilik faaliyetleri için eğitim, danışmanlık ve finansal destek sağlanması. **[S-9, T-2]**
- **P-S18 –** Kadınlara yönelik tekstil, gıda işleme, geleneksel el sanatları, seramik, sabun ve lavanta ürünleri ile ürün paketleme ve sunum tekniklerini kapsayan uygulamalı meslek edindirme eğitimleri düzenlenmesi. **[S-9, S-1, B-7]**
- **P-S19 –** Kadın muhtar adayları, kooperatif yöneticileri ve girişimcilere yönelik liderlik ve yönetişim eğitimleri; finansal okuryazarlık, hibe ve kredi kaynaklarına erişim, mikro girişim planlama ve bütçe yönetimi konularında danışmanlık hizmeti sunulması. **[S-9]**

Mesleki Eğitim ve İstihdam

- **P-S20 –** Uzak mahallelerde yaşayan vatandaşlara yönelik mobil meslek edindirme kursları düzenlenmesi. **[S-1, S-3]**
- **P-S21 –** Gençlere ve kadınlara yönelik temel bilgisayar kullanımı, dijital pazarlama ve çevrimiçi satış eğitimleri; CV hazırlama, mülakat teknikleri ve kariyer planlaması konularında rehberlik programları uygulanması. **[S-8, S-9]**
- **P-S22 –** Akkuyu NGS işletmesi ve yükleniciler ile ilçe kurumları arasında yerel istihdam, mesleki eğitim ve yerel tedarik konularında iş birliği protokolü hazırlanması; santralin işletme dönemi ihtiyaçlarına yönelik mesleki eğitim programlarının İŞKUR ve Halk Eğitim Merkezi ile planlanması. (Ajans önerisi) **[S-2, S-1, S-8]**

3.4. Tema 4: Bitkisel Üretim ve Hayvancılık

Su ve Sulama

- **P-B1 –** DSİ tarafından yürütülen Sipahili Barajı, Delikkaya, Üçoluk ve Bardat göletleri ile yeraltı sulama projelerinin (Ek-3) takvimine uygun tamamlanması için kurumlar arası izlemenin yapılması; Gezende Barajı veya Ermenek bölgesinden cazibeyle su getirilmesine yönelik fizibilite çalışması yapılması. (Stratejik Proje) **[B-1]**
- **P-B2 –** Su depolama kapasitesini artırmak amacıyla tarımsal üretim bölgelerinde yeni sulama havuzları ve göletler yapılması. **[B-1]**
- **P-B3 –** Mevcut sulama altyapısının kapalı sistemlere dönüştürülmesi ve su kayıplarının azaltılması. **[B-1]**
- **P-B4 –** Suya erişimi sınırlı bölgelerde sondaj çalışmaları ve basınçlı sulama sistemleri için çiftçilere teknik ve mali destek sağlanması. **[B-1]**
- **P-B5 –** Su bulunmasına rağmen tarımsal üretimin gelişmediği Tırpak, Delikkaya, Çavuşlar, Ilısu ve Zeyne mahallelerinde üretim potansiyelinin İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından

analiz edilmesi; örtüaltı üretimin yaygınlaştırılmasına yönelik yatırımların desteklenmesi. (Ajans önerisi) **[B-1, B-6]**

Depolama, İşleme ve Pazarlama

- **P-B6 –** Elma, badem ve kuş üzümü için modern soğuk hava deposu, ebatlama ve işleme hatlarını içeren entegre bir tesisin Organize Tarım ve Hayvancılık Alanları ile ilişkilendirilerek kurulması; erik ve kayısı için ek soğuk depolama kapasitesi oluşturulması (Ek-1, Proje Fişi 1). (Stratejik Proje) **[B-2, B-3]**
- **P-B7 –** Meyve ve sebzelerin raf ömrünü artırmak ve ihracat potansiyelini değerlendirmek amacıyla dondurarak kurutma (freeze-dry) teknolojisiyle çalışan bir kurutma tesisi kurulması. **[B-2]**
- **P-B8 –** Gülnar'a özgü meyve ve bitkilerden sirke, reçel ve marmelat gibi katma değerli ürünlerin üretiminin desteklenmesi ve yöresel ürün markalaşmasının sağlanması. **[B-3, S-9]**
- **P-B9 –** Gülnar Kuş Üzümü ve Gezende Eriği coğrafi işaretlerinin ürün ambalajında ve satış kanallarında kullanımının yaygınlaştırılması; Leklek fasulyesi başta olmak üzere diğer yöresel ürünler için tescil başvurularının tamamlanması. **[B-3]**
- **P-B10 –** Üreticilerin ürünlerini doğrudan tüketiciye satabileceği bir e-ticaret platformu oluşturulması. **[B-3]**
- **P-B11 –** Doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilir üretim hedefleri doğrultusunda organik tarım uygulamalarının teşvik edilmesi. **[B-3]**

İklime Uyum ve Üretici Kapasitesi

- **P-B12 –** İklim değişikliğinin etkilerine karşı kuraklık stresine toleranslı yerli çeşitler üzerine araştırmalar yapılması; su kaynakları ve piyasa talebine uygun ürün deseni planlamaları yapılarak çiftçilerin bilgilendirilmesi. **[B-4, B-1]**
- **P-B13 –** Çiftçilerin zirai don, kuraklık ve tarım sigortası konularında bilgilendirilmesi; modern tarım ve hayvancılık uygulamalarına yönelik uygulamalı eğitim programlarının artırılması. **[B-4, B-5]**
- **P-B14 –** TKDK ve diğer destek mekanizmalarına başvuru süreçlerine ilişkin ayrıntılı eğitimler düzenlenmesi; genç çiftçilerin tarımsal destek programlarından yararlanmasının özendirilmesi. **[B-5]**
- **P-B15 –** Lavanta, kekik ve adaçayı gibi aromatik bitkilerin işlenmesine yönelik distilasyon, kurutma ve paketleme eğitimlerinin verilmesi; lavanta bahçelerinin kırsal turizm rotalarına dahil edilmesi. **[B-7, O-3, T-3]**

Hayvancılık ve Arıcılık

- **P-B16 –** Hayvancılıkta ticaretin kayıt altına alınması ve üretici gelirlerinin artırılması amacıyla hayvan pazarı kurulması. **[B-8]**
- **P-B17 –** Salma hayvancılık yapan üreticilere yönelik yem, barınak ve lojistik desteklerinin artırılması; yeni ağıl projelerinin geliştirilmesi ve mevcut barınakların hayvan refahına uygun biçimde yenilenmesi için teknik ve mali destek sağlanması. **[B-8]**
- **P-B18 –** Süt kalitesinin korunması amacıyla süt işleme tesisleri ve soğuk zincir altyapısının güçlendirilmesi; süt ürünlerinin markalaşma, ambalajlama ve dijital satışına yönelik destek verilmesi. **[B-8, B-3]**

- **P-B19 –** Hayvan hastalıklarının önlenmesi ve ürün kalitesinin artırılması amacıyla yetiştiricilere yönelik düzenli sağlık ve hijyen eğitimleri verilmesi. **[B-8]**
- **P-B20 –** Arıcılara modern kovan ve arılı kovan desteği sağlanması; bal, propolis, arı sütü ve balmumu gibi arı ürünlerinin çeşitlendirilmesi ve pazarlama kanallarının geliştirilmesi. **[B-8, B-3]**

3.5. Tema 5: Turizm

- **P-T1 –** İlçenin doğal ve kültürel değerlerinin tanıtımı amacıyla sosyal medya platformlarında ve dijital ziyaretçi rehberlerinde aktif tanıtım kampanyaları yürütülmesi. **[T-1]**
- **P-T2 –** Bağbozumu ve meyve hasadı gibi tematik festivaller ile lavanta bahçelerinde doğa temalı etkinlikler düzenlenmesi. **[T-1, T-2, B-7]**
- **P-T3 –** Gezende Kanyonu çevresinde yürüyüş parkuru, seyir terası ve doğa sporları altyapısının oluşturulması; rafting, trekking, dağ bisikleti ve foto-safari etkinliklerinin planlanması (Ek-1, Proje Fişi 2). (Stratejik Proje) **[T-3, T-1]**
- **P-T4 –** Eko turizm rotalarındaki patika ve yürüyüş yollarının işaretlenmesi; yönlendirme levhaları ve dinlenme alanlarının yapılması ve düzenli bakımının sağlanması. **[T-3, T-5]**
- **P-T5 –** Doğa yürüyüşüne elverişli alanlarda yürüyüş ve bisiklet rotaları oluşturulması; lavanta bahçeleri, yayla gezileri ve organik tarım çiftliklerini içeren kırsal turizm rotalarının planlanması ve tanıtım materyallerinin hazırlanması. **[T-3, T-1]**
- **P-T6 –** Kuş gözlemi yapılabilecek doğal alanlar, tarihi güzergâhlar ve yöresel lezzetleri bir araya getiren gastronomi temelli rotalar oluşturulması. **[T-1, T-3]**
- **P-T7 –** Yassıbağ Göleti çevresinde başlatılan kamp alanı, karavan parkı ve bungalov ev yatırımlarının doğal yapıya zarar vermeden yaygınlaştırılması. **[T-2, T-3]**
- **P-T8 –** Merkez mahallelerde küçük ve orta ölçekli konaklama yatırımlarının desteklenmesi ve girişimcilere yönelik teşvik bilgilendirmesi yapılması; ev pansiyonculuğu ile yayla turizmini tarımsal deneyimlerle birleştiren çiftlik temelli tatil modellerinin desteklenmesi. **[T-2]**
- **P-T9 –** Atıl durumdaki geleneksel evlerin restorasyon yoluyla butik konaklama, açık hava müzesi veya sanat köyü gibi işlevlerle yeniden kullanıma kazandırılması. **[T-4]**
- **P-T10 –** Turistik noktalarda mobil tuvalet üniteleri ve içme suyu altyapısının kurulması; Pınarbaşı mesire alanında asırlık çınarların piknik ateşinden korunması, yangın uyarı tabelaları, atık toplama ve oturma donatılarının sağlanması; Zeyne Türbesi girişine tanıtım panosu yerleştirilmesi. **[T-5]**
- **P-T11 –** Yanışlı kumsalında Akdeniz foklarının yaşam alanına yönelik ilgili koruma kurumlarıyla birlikte bilgilendirme panoları, yönlendirme tabelaları ve ziyaretçi davranış kurallarını içeren bir ziyaretçi yönetim planı uygulanması. (Ajans önerisi) **[T-5]**
- **P-T12 –** Ortaburun KTKGB'deki turizm yatırım alanlarının yatırımcılara tanıtılması ve öngörülen tesislerin hayata geçirilmesine yönelik süreçlerin hızlandırılması. (Ajans önerisi) **[T-6, T-2]**

3.6. Tema 6: Ormancılık ve Ağaç İşlemeciliği

- **P-O1 –** Orman yangınlarıyla mücadelede erken müdahaleyi mümkün kılmak amacıyla yangın erken uyarı sistemleri kurulması, kırsal alanlarda GSM iletişim altyapısının güçlendirilmesi ve yangın söndürme ekipmanlarının geliştirilmesi. **[O-1, A-5]**

- **P-O2 –** Orman köylülerinin bilgi ve farkındalık düzeyini artırmak amacıyla sürdürülebilir ormancılık uygulamaları konusunda eğitim programları düzenlenmesi. **[O-2]**
- **P-O3 –** Orman atıklarının pelet ve biyokütle enerjisine dönüştürülmesine yönelik fizibilite çalışması yapılması ve tesis kurulması; üretilecek peletin öncelikle kamu binalarında kullanılması. **[O-4, O-2]**
- **P-O4 –** Orman atıklarının yeniden değerlendirilmesi için geri dönüşüm tesisi kurulması. **[O-4]**
- **P-O5 –** Kekik, adaçayı ve biberiye gibi bitkilerin orman altı alanlarda yetiştiriciliğinin desteklenmesi; bu ürünlerden uçucu yağ ve hidrosol üretecek bir işleme tesisi kurulması (Ek-1, Proje Fişi 5). (Stratejik Proje) **[O-3, O-4]**
- **P-O6 –** Kereste üretim kapasitesinin ve kalitesinin artırılması amacıyla modern işleme tesisleri kurulması; ahşap oyuncak ve dekoratif ürünler gibi yüksek katma değerli ürünlerin üretiminin desteklenmesi. **[O-3]**
- **P-O7 –** Palet, deck ve pelet gibi katma değerli ürünlerin üretimine yönelik mesleki eğitim amaçlı bir ahşap atölyesi kurulması. **[O-3, S-1]**
- **P-O8 –** Orman parkları, bisiklet turları ve orman yürüyüş yolları oluşturulması; orman ürünlerinin yöresel ürünlerle birlikte turizm rotalarına dahil edilmesi ve ormanların ekoturizm amaçlı kullanımına yönelik yatırımların bölgeye çekilmesi. **[O-3, T-3]**

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Genel Değerlendirme

Gülnar; Mersin'de elma, badem ve kuş üzümü üretiminde öne çıkan tarımsal yapısı, yüzölçümünün yaklaşık üçte ikisini kaplayan orman varlığı, Meydancık Kalesi, Gezende Kanyonu ve Ortaburun kıyıları gibi kültürel ve doğal değerleri ile Çukurova Bölgesi'nin kırsal kalkınma potansiyeli yüksek ilçelerinden biridir. Akkuyu Nükleer Güç Santrali yatırımı ilçeye önemli bir istihdam ve hizmet talebi getirmiş, ancak 2025 yılı nüfus verileri bu etkinin kalıcı bir nüfus artışına dönüşmediğini göstermiştir. Dağınık yerleşim düzeni, ulaşım ve altyapı eksiklikleri, eğitim ve sağlık hizmetlerinde sınırlı kapasite, tarımda düşük katma değerli üretim ve istihdam yetersizliği ilçenin gelişimini sınırlandıran temel sorunlardır.

Gülnar'ın kalkınma yaklaşımı yalnızca yerel ihtiyaçlara değil, 2024–2028 Çukurova Bölge Planı'nda ortaya konulan stratejik önceliklere de dayandırılmalıdır. Bölge Planı'nın sürdürülebilir kırsal kalkınma önceliği ve tarımsal üretimde katma değer ve verimliliğin artırılması hedefi doğrultusunda Gülnar'da tarımsal üretimin değer zincirine entegrasyonu kritik bir gerekliliktir. Yılda yaklaşık 50.000 ton elma üretilen ilçede soğuk depolama kapasitesinin üretimin yaklaşık %10'unda kalması ve ürünlerin işlenmek üzere ilçe dışına taşınması, katma değerin ilçe dışında kalmasının temel nedenidir. Elma, badem ve kuş üzümünün işlenmesi, depolanması ve coğrafi işaretlerle markalaştırılması yoluyla tarım–sanayi entegrasyonunu sağlayacak tesisler desteklenmelidir. Orman ürünlerinin işlenmesi ve biyokütleye dayalı enerji üretimi gibi yatırımlar ise hem yeni istihdam alanları yaratacak hem de kaçak odun kesimi ve yangın riskinin azaltılmasına katkı sağlayacaktır.

Entegre nitelikte tarımsal işleme tesislerinin ilçede faaliyete geçmesini teminen, Gülnar ilçesinde kurulması planlanan Organize Tarım Alanları[1] yatırımlarının hayata geçmesine ilişkin süreçler hızlandırılmalıdır.

Sosyal gelişme ve uyum ekseninde, Gülnar'da kadınların işgücüne katılımını artıracak kooperatifler ve girişimcilik destek programları yaygınlaştırılmalıdır. İlçede daha önce kurulan bir kooperatifin paketleme tesisinin finansal sürdürülebilirlik sağlanamadığı için atıl kalması, yeni kooperatif yatırımlarında iş modeli ve pazar bağlantısının baştan kurulması gerektiğini göstermektedir. Eğitimde ve istihdamda yer almayan gençler için mesleki eğitim ve dijital beceri programları uygulanmalı; ilçeye kazandırılacak bir Rehberlik ve Araştırma Merkezi ve gezici sağlık hizmetleriyle özel gereksinimli bireyler, yaşlılar ve kırsal nüfus için kapsayıcı bir sosyal hizmet altyapısı kurulmalıdır.

İlçenin dağınık yerleşim yapısı ve afet riskleri dikkate alındığında, doğalgaz altyapısının tüm mahalleleri kapsayacak şekilde tamamlanması, içme suyu ve arıtma yatırımlarının hızlandırılması, ormanlık alanlardan geçen elektrik hatlarının yangına sebebiyet vermeyecek biçimde yenilenmesi ve kırsal alanlarda mobil iletişim kapsamasının sağlanması hem halk sağlığını hem de çevresel sürdürülebilirliği destekleyecektir. Zirai don ve kuraklık gibi iklim kaynaklı riskler ürün miktarını ve çeşitliliğini doğrudan etkilemekte olup, sulama yatırımlarının tamamlanması ve iklime uyumlu üretim desenine geçiş, kırsal hanelerin gelir güvencesi açısından belirleyicidir.

[1] Bkz.: Mersin-Adana Planlama Bölgesi 1 / 100.000 Çevre Düzeni Planı

4.2. Stratejik Gelişme Eksenleri

Bölüm 2'deki tespitler ve Bölüm 3'teki öneriler doğrultusunda ilçenin gelişimi için beş stratejik eksen önerilmektedir:

- **Eksen 1 – Meyve değer zinciri ve markalaşma:** Elma, badem, kuş üzümü ve sert çekirdekli meyvelerde depolama, ebatlama, işleme ve coğrafi işaretli markalaşma kapasitesinin ilçede oluşturulması.
- **Eksen 2 – Su güvenliği ve iklime uyumlu tarım:** DSİ baraj, gölet ve sulama projelerinin tamamlanması, basınçlı sulamanın yaygınlaştırılması ve don ile kuraklığa karşı ürün deseninin uyarlanması.
- **Eksen 3 – Akkuyu NGS ile bütünleşik yerel kalkınma:** Santral yatırımının yarattığı istihdam ve hizmet talebinin yerel işgücü, tedarik ve altyapı kapasitesine dönüştürülmesi; geçici nüfusun altyapı ve kamu hizmetleri üzerindeki yükünün yönetilmesi.
- **Eksen 4 – Kırsalda erişilebilir sosyal hizmetler:** Uzak mahallelerdeki yaşlı, engelli, kadın ve gençlerin sağlık, rehberlik ve sosyal hizmetlere erişiminin gezici ve yerinde hizmet modelleriyle güçlendirilmesi.
- **Eksen 5 – Kıyı, kanyon ve yayla turizmi ile orman ekonomisi:** Gezende Kanyonu, Meydancık Kalesi, Ortaburun kıyıları ve yaylaları birbirine bağlayan doğa ve kültür rotalarının oluşturulması; odun dışı orman ürünlerinin ve orman atıklarının yerel gelire dönüştürülmesi.

4.3. Stratejik Projeler

1. Gülnar Meyve Entegre İşleme ve Soğuk Hava Tesisi (P-B6): Elma için ebatlama, yıkama ve paketleme hatları, badem ve kuş üzümü için işleme üniteleri ile modern soğuk hava deposunu bir arada sunan tesisin Çevre Düzeni Planı'nda öngörülen Organize Tarım ve Hayvancılık Alanlarından birinde kurulması. İlk adım olarak mevcut 5.000 tonluk depo ile atıl kooperatif paketleme tesisinin (A-11) kapasite ve kullanım durumunun incelenmesi ve tesisin işletme modelinin (kooperatif, özel sektör veya ortaklık) belirlenmesi önerilmektedir. İlgili kurumlar: İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Gülnar Belediyesi, kooperatifler, TKDK, Ajans. Karşıladığı kodlar: B-2, B-3, A-11.

2. Gülnar Sulama Su Güvenliği Programı (P-B1): DSİ'nin ilçedeki baraj, gölet ve yeraltı sulama projelerinin (Ek-3) takviminin Kaymakamlık koordinasyonunda izlenmesi; tamamlanan sulama alanlarında basınçlı sulamaya geçişin desteklenmesi ve kuru tarım alanları için Gezende veya Ermenek kaynaklı cazibe suyu seçeneğinin fizibilitesinin yapılması. İlk adım, sulamaya açılacak alanların ve üretici sayısının mahalle bazında envanterinin çıkarılmasıdır. İlgili kurumlar: DSİ 6. Bölge Müdürlüğü, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, sulama kooperatifleri, YİKOB. Karşıladığı kodlar: B-1, B-4.

3. Akkuyu Yerel İstihdam ve Tedarik İş Birliği (P-S22): Santral işletmesi ve yükleniciler ile Kaymakamlık, Belediye, İŞKUR ve Halk Eğitim Merkezi arasında yerel istihdam, mesleki eğitim ve yerel tedarik (gıda, hizmet, taşımacılık) konularında bir iş birliği protokolü hazırlanması; santralin işletme dönemi ihtiyaçlarına uygun mesleki eğitim programlarının planlanması ve geçici işçi kamplarının atık su ve ulaşım üzerindeki etkilerinin (A-2, E-1) ortak bir izleme mekanizmasıyla yönetilmesi. Karşıladığı kodlar: S-1, S-2, S-8, A-2.

4. Kırsal Gezici Sağlık ve Rehberlik Hizmetleri (P-S4, P-E9): İlçeye bir Rehberlik ve Araştırma Merkezi kazandırılması ve mobil sağlık aracıyla uzak mahallelerde düzenli tarama ve muayene hizmeti sunulması. Proje, sorumlu kurumlara göre iki bileşen olarak (RAM için İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü;

gezici sağlık için İl Sağlık Müdürlüğü) planlanmalıdır (Ek-1, Proje Fişi 4). Karşıladığı kodlar: E-6, S-3, S-5, S-6.

5. Gezende Kanyonu ve Orman Ürünleri Ekonomisi (P-T3, P-O5): Gezende Kanyonu çevresinde yürüyüş parkuru, seyir terası ve doğa sporları altyapısının kurulması; köy evlerinde kahvaltı ve konaklama hizmetlerinin geliştirilmesi; tıbbi ve aromatik bitkiler ile orman atıklarını işleyen tesisin aynı kırsal ekonomi yaklaşımıyla planlanması (Ek-1, Proje Fişleri 2 ve 5). İlgili kurumlar: Gülnar Orman İşletme Müdürlüğü, Belediye, kooperatifler, doğa sporları dernekleri, Ajans. Karşıladığı kodlar: T-1, T-3, O-3, O-4.

4.4. Sorun–Proje Eşleştirme Matrisi

Aşağıdaki tabloda her sorun kodu; karşılık gelen projeler, ilgili kurumlar, olası finansman kaynakları, öngörülen vade ve öncelik düzeyiyle birlikte gösterilmektedir. Vade: K – kısa (0-1 yıl), O – orta (1-3 yıl), U – uzun (3 yıl ve üzeri). Vade, öncelik ve finansman bilgileri yol gösterici niteliktedir.

Tablo 3: *Sorun–Proje Eşleştirme Matrisi*

Kod	Sorun	Projeler	İlgili Kurumlar	Olası Finansman	Vade	Öncelik
A-1	Eski kanalizasyon; güncel plan yok	P-A6, P-A7, P-A8, P-A9	MESKİ, Mersin BB, Belediye	MESKİ yatırım programı	O–U	Yüksek
A-2	Arıtma eksikliği; kamp atık suları	P-A10, P-A11, P-S22	MESKİ, İl ÇŞİDM, Belediye	MESKİ; İller Bankası	K–O	Yüksek
A-3	İçme suyu kesinti ve kayıpları	P-A7, P-A12, P-A13, P-A14	MESKİ, Mersin BB	MESKİ yatırım programı	O	Yüksek
A-4	Kırsalda elektrik kesintileri	P-A2, P-A3	Toroslar EDAŞ, Belediye	EDAŞ yatırım programı	O	Yüksek
A-5	GSM ve internet kapsaması	P-A4, P-O1	Kaymakamlık, operatörler	Operatör yatırımı; kamu kapsama projeleri	O	Yüksek
A-6	Kömür–odunla ısınma; doğalgaz	P-A5, P-A6, P-O3	Dağıtım şirketi, Belediye, Kaymakamlık	Dağıtım şirketi yatırımı	O	Orta
A-7	Toplu taşıma yetersizliği	P-A15	Mersin BB, Belediye	Mersin BB bütçesi	K	Orta
A-8	Tarım yolları; çevre yolu	P-A1, P-A16	KGM, Mersin BB, Belediye	KGM; Mersin BB	O–U	Orta
A-9	Belediye kaynak yetersizliği	P-A17	Belediye, Kaymakamlık	Merkezi yönetim destekleri	K	Orta
A-10	Yöresel ürün satış alanı yok	P-A18, P-S16	Belediye, kooperatifler	Belediye; ÇKA	K	Orta
A-11	Atıl kooperatif paketleme tesisi	P-A19, P-B6	Kooperatif, İl Ticaret Md., İlçe Tarım Md.	ÇKA teknik destek	K	Yüksek
E-1	Taşımalı eğitim ve servis sorunu	P-E1, P-E2, P-E3	İlçe MEM, Kaymakamlık	MEB	K	Yüksek
E-2	Okul öncesi kapasite; kreş yok	P-E2, P-E4	İlçe MEM, ASH İl Md.	MEB	O	Orta
E-3	Sınavla öğrenci alan okul yok	P-E5, P-E6	İlçe MEM	MEB; özel yatırım	U	Düşük
E-4	Öğretmen açığı ve süreklilik	P-E7	İlçe MEM, Kaymakamlık	MEB	K–O	Yüksek
E-5	MEM destek personeli	P-E8	İlçe MEM	MEB	K	Orta
E-6	RAM yok	P-E9	İlçe MEM, İl MEM	MEB	O	Yüksek
S-1	Sınırlı gelir getirici faaliyet	P-E10, P-S14, P-S15, P-S18, P-S20, P-S22, P-O7	HEM, İŞKUR, Belediye, kooperatifler	ÇKA; İŞKUR; KOSGEB	O	Yüksek
S-2	Akkuyu ve geleneksel sektörler	P-S22	Kaymakamlık, santral işletmesi, İŞKUR	İŞKUR; ÇKA teknik destek	K	Yüksek
S-3	Kırsalda izolasyon; yalnız yaşlılar	P-A15, P-S3, P-S4, P-S5, P-S6, P-S20	ASH İl Md., İl Sağlık Md., SYDV	ASHB; Sağlık Bakanlığı	K	Yüksek
S-4	Uzman ve danışmanlık hizmetleri	P-S7, P-S8, P-S10	ASH İl Md., İlçe MEM	ASHB	O	Orta
S-5	Sağlık hizmetleri kapasitesi	P-S1, P-S2, P-S3, P-S4, P-S9	İl Sağlık Md.	Sağlık Bakanlığı; özel yatırım	O	Yüksek
S-6	Engelli bireyler; bakım yükü	P-E9, P-S5, P-S6, P-S7	ASH İl Md., İl Sağlık Md., SYDV	ASHB	K–O	Yüksek
S-7	Sosyal ve kültürel alan eksikliği	P-S10, P-S11, P-S12, P-S13	Belediye, GSB İl Md.	GSB; Belediye	O	Orta

Kod	Sorun	Projeler	İlgili Kurumlar	Olası Finansman	Vade	Öncelik
S-8	Genç göçü	P-S8, P-S11, P-S13, P-S14, P-S21, P-S22	GSB İl Md., HEM, İŞKUR	GSB; ÇKA	O	Orta
S-9	Kadınların katılımı	P-E10, P-S9, P-S15–P-S19, P-S21, P-B8	Belediye, SYDV, kooperatifler	ÇKA; KOSGEB	K–O	Yüksek
B-1	Sulama altyapısı; tuzlu yeraltı suyu	P-B1, P-B2, P-B3, P-B4, P-B5, P-B12	DSİ, İlçe Tarım Md., sulama kooperatifleri	DSİ; KKYDP; TKDK	O–U	Yüksek
B-2	Soğuk depo ve işleme kapasitesi	P-A19, P-B6, P-B7	İlçe Tarım Md., kooperatifler, özel sektör	TKDK; ÇKA; Yatırım teşvik	O	Yüksek
B-3	Pazarlama ve markalaşma	P-A18, P-S16, P-B6, P-B8–P-B11, P-B18, P-B20	Kooperatifler, Belediye, İlçe Tarım Md.	ÇKA; TKDK	K–O	Yüksek
B-4	Zirai don ve iklim değişikliği	P-B12, P-B13	İl Tarım Md., araştırma enstitüleri	Bakanlık programları	O	Orta
B-5	Yaşlanan tarım nüfusu	P-B13, P-B14	İlçe Tarım Md.	Genç çiftçi destekleri; TKDK	O	Orta
B-6	Örtüaltı üretim sınırlı	P-B5	İlçe Tarım Md.	KKYDP; TKDK	O	Düşük
B-7	Lavanta ve aromatik ürünler	P-B15, P-S18, P-T2	İlçe Tarım Md., HEM, kooperatifler	ÇKA	K	Orta
B-8	Hayvancılık ve arıcılık	P-B16, P-B17, P-B18, P-B19, P-B20	İlçe Tarım Md., yetiştirici birlikleri	TKDK; Bakanlık destekleri	O	Orta
T-1	Tanıtım eksikliği	P-T1, P-T2, P-T3, P-T5, P-T6	Belediye, İl Kültür ve Turizm Md.	Belediye; ÇKA	K	Orta
T-2	Konaklama yetersizliği; sezon	P-T2, P-T7, P-T8, P-T12, P-S17	Belediye, özel sektör	ÇKA; özel yatırım	O	Orta
T-3	Doğa ve macera turizmi altyapısı	P-T3–P-T7, P-B15, P-O8	Belediye, OİŞM, doğa sporları dernekleri	ÇKA; Belediye	K–O	Yüksek
T-4	Atıl geleneksel yapılar	P-T9	Belediye, Koruma Bölge Kurulu	Kültür ve Turizm Bak.; ÇKA	U	Düşük
T-5	Donatı ve ziyaretçi yönetimi	P-T4, P-T10, P-T11	Belediye, DKMP, İl Kültür ve Turizm Md.	Belediye; ÇKA	K	Orta
T-6	Kıyı turizmi gelişmemiş	P-T12	Kültür ve Turizm Bak., Belediye	Özel yatırım	U	Orta
O-1	Orman yangını riski	P-A2, P-A4, P-O1	OİŞM, Toroslar EDAŞ, operatörler	OGM; EDAŞ	K	Yüksek
O-2	Kaçak odun kesimi	P-A5, P-O2, P-O3	OİŞM, Kaymakamlık	OGM; ORKÖY	O	Orta
O-3	Orman ürünleri işlenmiyor	P-O5, P-O6, P-O7, P-O8, P-B15	OİŞM, kooperatifler, özel sektör	ORKÖY; ÇKA; TKDK	O	Orta
O-4	Orman atıkları değerlendirilmiyor	P-O3, P-O4, P-O5	OİŞM, Belediye	ÇKA; OGM	O	Orta

Kısaltmalar: ASH İl Md. – Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü; DKMP – Doğa Koruma ve Milli Parklar; GSB – Gençlik ve Spor Bakanlığı; HEM – Halk Eğitim Merkezi; İl ÇŞİDM – İl Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Müdürlüğü; KGM – Karayolları Genel Müdürlüğü; KKYDP – Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı; MEM – Milli Eğitim Müdürlüğü; OGM – Orman Genel Müdürlüğü; OİŞM – Orman İşletme Müdürlüğü; SYDV – Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı; YİKOB – Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı.

4.5. İzleme ve Sonraki Adımlar

Çalıştay ve bu raporun bulguları ışığında 2026 yılı içinde ilgili kurumlarla görüşmelere başlanacak; ilçeye yönelik destek programları ve proje çağrıları konusunda paydaşlara bilgilendirme yapılacaktır.

Rapor bulgularının uygulamaya aktarılması için Gülnar Kaymakamlığı koordinasyonunda ve Ajansın katılımıyla altı ayda bir ilçe gelişim izleme toplantısı yapılması önerilmektedir. Bu toplantılarda eşleştirme matrisindeki projelerin ilerleyişi ve Ek-3'te yer alan kamu yatırımlarının durumu değerlendirilmeli, tamamlanan veya önceliği değişen projeler güncellenmelidir. Gerekli görülen faaliyetler Ajansın 2027 yılı çalışma programına eklenerek takip edilecektir.

Ek-1: Kurumlar Tarafından Sunulan Proje Fişleri

Bu ekte, ilçedeki kurumlar tarafından ilçenin kalkınmasına ivme kazandırmak amacıyla örnek olarak sunulan beş projenin künye bilgilerine yer verilmiştir. Künyeler kurumların beyanını yansıtmaktadır. Ajans tarafından yalnızca biçimsel düzenleme yapılmış ve her fişin sonuna bir değerlendirme notu eklenmiştir.

Proje Fişi 1: Gülnar Elma, Badem ve Kuş Üzümü Entegre İşleme ve Soğuk Hava Tesisi	
Giriş / Bağlam	Gülnar, Mersin'in en önemli elma ve badem üretim merkezlerinden biridir. İlçede yılda yaklaşık 50.000 ton elma ve 4.000 ton badem üretilmektedir. Mevcut soğuk hava deposu kapasitesi yetersiz ve teknolojik açıdan geri kalmış olduğundan ürünlerin büyük kısmı Karaman ve Niğde'deki depolara taşınmakta, ilçede katma değer yaratılamamaktadır. Ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve markalanması ilçede yapılmadığı için üreticiler ve ilçe ekonomisi mevcut imkânlardan yeterince yararlanamamaktadır.
Amaç ve Hedefler	Elma, badem ve kuş üzümünde fire oranlarını azaltmak; ilçede modern soğuk hava deposu ve işleme hattı kurarak ürünlerin değer zincirinde ilçede kalmasını sağlamak; "Gülnar Elması", "Gülnar Bademi" ve "Gülnar Kuş Üzümü" markalarını ulusal pazara taşımak; genç ve kadın girişimciler için istihdam yaratmak.
Kapsam ve Faaliyetler	2.500–3.000 ton kapasiteli modern soğuk hava deposu kurulumu; elma için kalibrasyon, ebatlama, yıkama, cila ve paketleme hatları; badem için kırma, seçme, kavurma, paketleme ve vakumlama ünitesi; kuş üzümü için kurutma, çekirdek ayırma ve paketleme hattı ile pestil, reçel ve meyve suyu gibi katma değerli ürün hattı; ürünlerin dijital platformlarda satışı için e-ticaret entegrasyonu; ürünlerin kooperatifler aracılığıyla ortak marka altında pazarlanması.
Hedef Kitle	Elma, badem ve kuş üzümü üreticileri; tarım kooperatifleri; kadın ve genç girişimciler; ilçe ekonomisine yatırım yapmak isteyen özel sektör temsilcileri.
Beklenen Çıktılar ve Sonuçlar	En az 30 kişiye doğrudan istihdam; ürün kayıplarında %15'e kadar azalma; elma, badem ve kuş üzümünün en az %30'unun ilçede işlenmesi; elma cipsi, badem ezmesi, kuş üzümü pestili ve şurubu gibi yeni ürünler; Gülnar Kuş Üzümü coğrafi işaretinin bilinirliğinde artış. Beklenen etki: Gülnar'ın üretim merkezinin yanı sıra işleme ve markalaşma merkezi haline gelmesi, tarım gelirlerinin artması ve göçün azalması.
Tahmini Bütçe	45.000.000 TL
Kaynaklar ve İş Birlikleri	Gülnar Belediyesi, kooperatifler, TKDK (IPARD programları), Çukurova Kalkınma Ajansı, Tarım Kredi Kooperatifleri, özel sektör yatırımcıları.
Ajans Değerlendirme Notu	Önerilen 2.500–3.000 tonluk depo, mevcut 5.000 tonluk depoyla birlikte yaklaşık 50.000 tonluk elma üretiminin %15–16'sını karşılayabilecektir; "ürünlerin en az %30'unun ilçede işlenmesi" hedefiyle kapasite arasındaki ilişki netleştirilmelidir. Ürünlerin taşındığı merkezler raporun mevcut durum bölümünde Karaman ve Mersin, fişte Karaman ve Niğde olarak geçmektedir. Daha önce kurulan kooperatif paketleme tesisinin finansal sürdürülebilirlik sağlanamadığı için atıl kalması dikkate alınarak, tesisin işletme modeli, ürün alım taahhüdü ve atıl tesisin değerlendirilme olanağı proje hazırlık aşamasında analiz edilmelidir. Tesisin Çevre Düzeni Planı'nda öngörülen Organize Tarım ve Hayvancılık Alanlarından birinde konumlandırılması değerlendirilmelidir. Bütçenin kalemlere ayrılması önerilir.

Proje Fişi 2: Gezende Kanyonu Eko-Turizm ve Kırsal Konaklama Projesi	
Giriş / Bağlam	Gülnar'ın en önemli doğal değerlerinden biri Gezende Kanyonu'dur. Ilısu Şelalesi ve geniş orman varlığı da doğa turizmi için büyük bir potansiyel sunmaktadır. Ancak ilçede turizm altyapısı son derece yetersizdir; konaklama tesisleri yok denecek kadar azdır ve tanıtım faaliyetleri sınırlıdır. Turizmi geliştirmek ve kırsal kalkınmayı destekleyecek yeni gelir kaynakları yaratmak için eko-turizm altyapısının güçlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.
Amaç ve Hedefler	İlçeyi doğa turizmi ve macera sporları için cazip bir destinasyon haline getirmek; kırsal alanda konaklama ve rehberlik hizmetlerini geliştirmek; ilçe ekonomisine turizm yoluyla düzenli gelir kazandırmak.
Kapsam ve Faaliyetler	Gezende Kanyonu çevresinde işaretli bir yürüyüş parkuru ve seyir terası oluşturulması; trekking ve bisiklet rotaları gibi doğa sporları için altyapı sağlanması; köy evlerinde kahvaltı hizmeti sunulması; tanıtım kampanyaları, festival ve etkinlik organizasyonları; yerel ürün satış noktalarının kurulması.
Hedef Kitle	Yerli ve yabancı turistler; doğa sporcuları ve fotoğrafçılar; ilçedeki kırsal turizm işletmeleri ve girişimciler; genç girişimciler ve kadın kooperatifleri.
Beklenen Çıktılar ve Sonuçlar	Yılda 5.000–8.000 ziyaretçi; 3–4 köy evinde kahvaltı hizmeti verilmeye başlanması; ilçenin ulusal turizm haritalarında tanınır hale gelmesi. Beklenen etki: tarım dışında yeni gelir kaynakları oluşması, kırsalda istihdamın artması, kadın ve gençlerin turizm faaliyetlerine katılması ve göçün azalmasına katkı.
Tahmini Bütçe	15.000.000 TL
Kaynaklar ve İş Birlikleri	Gülnar Belediyesi, Gülnar Orman İşletme Müdürlüğü, doğa sporları dernekleri, turizm işletmeleri, kahvaltı hizmeti sağlayabilecek köylüler, Çukurova Kalkınma Ajansı.
Ajans Değerlendirme Notu	Ziyaretçi hedefinin izlenebilmesi için kanyonun mevcut ziyaretçi sayısının tespit edilmesi ve bir sayım yönteminin belirlenmesi önerilir. Kanyon ve çevresindeki yapılaşma ile parkur çalışmaları için alanın mülkiyet ve koruma statüsüne göre ilgili kurumlardan izin alınması gerekecektir. Paydaşların dile getirdiği rafting ve foto-safari etkinlikleri için güvenlik ve rehberlik standartları proje kapsamında tanımlanmalıdır. Bütçenin altyapı, tanıtım ve eğitim kalemlerine ayrılması önerilir.

Proje Fişi 3: Kadın Kooperatifleri Üretim ve Dijitalleşme Merkezi	
Giriş / Bağlam	Gülnar'da kadınların üretime katılımı düşük seviyededir. İlçede kurulan kooperatifler çoğunlukla tarımsal faaliyetlere odaklanmakla birlikte pazarlama ve finansal sürdürülebilirlik sorunları nedeniyle etkin çalışamamaktadır. Buna bağlı olarak kadınların ürettiği erişte, marmelat, sabun ve tekstil gibi ürünler pazara ulaşamamakta, e-ticaret gibi dijital araçlar kullanılmamaktadır.
Amaç ve Hedefler	Kadınların üretim faaliyetlerini desteklemek ve gelir getirici faaliyetlere yönlendirmek; kooperatifler aracılığıyla ürünlerin markalaşmasını sağlamak; kooperatiflere e-ticaret pazar yerleri üzerinden satış yapabilecek dijitalleşme kapasitesi kazandırmak.
Kapsam ve Faaliyetler	Atıl bir kamu binasının kadınların kullanımına yönelik üretim merkezine dönüştürülmesi; gıda işleme ve ambalaj atölyesi kurulması; ürün fotoğrafı ve sosyal medya tanıtımı için e-ticaret eğitim stüdyosu oluşturulması; ilçe merkezinde sabit satış noktası açılması.
Hedef Kitle	Kadın kooperatifleri; kadın girişimciler; ev ekonomisine katkı sağlamak isteyen ve kırsal mahallelerde yaşayan kadınlar.
Beklenen Çıktılar ve Sonuçlar	50 kadının düzenli üretime katılması; 10 yeni ürünün ticarileşmesi; ilçe ekonomisinde kadın girişimci payının artması. Beklenen etki: kadınların gelir elde etmesiyle hane ekonomisinin güçlenmesi ve kadınların sosyal yaşamda daha görünür hale gelmesi.
Tahmini Bütçe	8.000.000 TL

Kaynaklar ve İş Birlikleri	Gülnar Belediyesi, Gülnar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Gülnar İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Çukurova Kalkınma Ajansı, KOSGEB.
Ajans Değerlendirme Notu	Merkez olarak kullanılacak kamu binası ve mülkiyet durumu proje hazırlık aşamasında belirlenmelidir. Gıda işleme atölyesinde üretilecek ürünler için gerekli gıda işletme kayıt ve onay süreçleri planlanmalıdır. İlçede daha önce kurulan bir kooperatif tesisinin finansal sürdürülebilirlik sorunu nedeniyle atıl kalması dikkate alınarak merkezin işletme sorumluluğu, gelir modeli ve proje sonrası sürdürülebilirliği netleştirilmelidir.

Proje Fişi 4: Mobil Sağlık ve Rehberlik Hizmetleri (RAM ve Gezici Sağlık)	
Giriş / Bağlam	Gülnar'ın dağınık coğrafi yapısı nedeniyle kırsal mahallelerde sağlık ve psikososyal hizmetlere erişim sınırlıdır. İlçede Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) bulunmadığından özel gereksinimli çocuklar ve aileleri yeterli desteğe ulaşamamaktadır. Yaşlı ve engelli nüfusun evde sağlık hizmetine ihtiyacı bulunmaktadır.
Amaç ve Hedefler	İlçeye RAM kazandırmak; mobil sağlık hizmetleriyle yaşlı, engelli ve çocuklara ulaşmak; kadın sağlığı ve aile planlaması eğitimlerini yaygınlaştırmak.
Kapsam ve Faaliyetler	İlçe merkezinde RAM kurulumu ve uzman personel görevlendirilmesi; bir mobil sağlık aracıyla köylerde düzenli tarama ve muayene hizmeti; psikososyal destek ve bağımlılıkla mücadele programları; kadın sağlığına yönelik eğitim çalışmaları.
Hedef Kitle	Özel gereksinimli öğrenciler ve aileleri; yaşlı ve engelli bireyler; kadınlar ve gençler; kırsal mahallelerde yaşayan vatandaşlar.
Beklenen Çıktılar ve Sonuçlar	Yılda 3.000 kişiye sağlık taraması; 200 özel gereksinimli öğrenciye RAM desteği; kadın sağlığı eğitimlerine yılda 500 katılımcı. Beklenen etki: eğitimde kapsayıcılığın sağlanması, sağlık eşitsizliklerinin azalması ve yaşam kalitesinin yükselmesi.
Tahmini Bütçe	18.000.000 TL
Kaynaklar ve İş Birlikleri	Mersin Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Gülnar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Gülnar Kaymakamlığı, Gülnar Belediyesi, Gülnar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı.
Ajans Değerlendirme Notu	Proje, farklı kurumların sorumluluk alanındaki iki hizmeti bir arada içermektedir: RAM kurulması Milli Eğitim Bakanlığının, gezici sağlık hizmetleri ise İl Sağlık Müdürlüğünün kararına ve kadrosuna bağlıdır. İl Sağlık Müdürlüğü iş birliği listesinde yer almamaktadır. Projenin sorumlu kurumlara göre iki bileşene ayrılması ve bütçenin bileşenlere göre dağıtılması önerilir. 200 özel gereksinimli öğrenci hedefinin İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü kayıtlarıyla doğrulanması gerekmektedir.

Proje Fişi 5: Ormancılık ve Tıbbi-Aromatik Bitkiler İşleme Tesisi	
Giriş / Bağlam	Kurum beyanına göre Gülnar'ın yüzölçümünün yaklaşık %69'u ormandır. İlçede kekik, adaçayı, defne ve biberiye gibi tıbbi ve aromatik bitkiler doğal olarak yetişmektedir. Ancak bu ürünler işlenmeden satılmakta ve katma değer yaratılmamaktadır. Orman atıkları değerlendirilmediği için hem ekonomik kayıp hem de yangın riski oluşmaktadır.
Amaç ve Hedefler	Orman altı ürünlerde işleme kapasitesi oluşturarak uçucu yağ üretmek; orman atıklarını pelet haline getirerek enerjiye dönüştürmek; orman köylüsüne alternatif gelir kaynağı sağlamak.
Kapsam ve Faaliyetler	Küçük ölçekli distilasyon tesisi (uçucu yağ ve hidrosol üretimi); kurutma ve paketleme hatları; orman atıklarından biyokütle enerjisi için pelet üretim hattı; yangın erken uyarı sistemi ve gönüllü orman izleme ağı.

Hedef Kitle	Orman köylüleri; kadın kooperatifleri; genç girişimciler; belediyeler ve kamu kurumları.
Beklenen Çıktılar ve Sonuçlar	15 kişiye doğrudan istihdam; yılda 500 kg uçucu yağ ve 200 ton pelet üretimi; yerel ürün markalarının ulusal pazara çıkışı. Beklenen etki: yeşil ekonominin gelişmesi, kırsal hanelerde gelirin artması, yangın riskinin azalması ve çevre dostu enerji üretiminin yaygınlaşması.
Tahmini Bütçe	20.000.000 TL
Kaynaklar ve İş Birlikleri	Gülnar Orman İşletme Müdürlüğü, Gülnar Belediyesi, Gülnar İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, kooperatifler, Çukurova Kalkınma Ajansı.
Ajans Değerlendirme Notu	Fişteki %69 orman oranı, Çevre Düzeni Planı'nda yer alan %64 oranından farklıdır; kaynak ve tanım birliği sağlanmalıdır. Yıllık 500 kg uçucu yağ hedefi için gereken bitki hammadde miktarı ve toplama alanları belirlenmeli, odun dışı orman ürünlerinin toplanması için Orman İşletme Müdürlüğünden gerekli izinler planlanmalıdır. Üretilecek peletin ilçedeki kamu binalarında kullanılması, kaçak odun kesimi ve ısınma sorunlarına (A-6, O-2) da katkı sağlayabilir. Yangın erken uyarı bileşeninin GSM kapsama sorunuyla (A-5) birlikte ele alınması önerilir.

Ek-2: Çalıştay Katılımcıları

Çalıştaya katılım sağlayan kurum ve kuruluşlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

__Tablo 4:__ Çalıştaya Katılan Kurum ve Kuruluşlar

	Katılımcı Kurum/Kuruluş
1	Gülnar Kaymakamlığı
2	Gülnar Belediyesi
3	Gülnar Belediye Meclisi
4	Gülnar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
5	Gülnar İlçe Tarım Müdürlüğü
6	Gülnar Orman İşletme Müdürlüğü
7	Gülnar Kaymakamlığı Yazı İşleri Müdürlüğü
8	Gülnar İlçe Nüfus Müdürlüğü
9	Gülnar İlçe Müftülüğü
10	Gülnar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
11	Gülnar Mal Müdürlüğü
12	Gülnar Sosyal Güvenlik İlçe Müdürlüğü
13	Gülnar Öğretmenevi
14	Gülnar Halk Eğitim Merkezi
15	Gülnar Şoförler ve Nakliyeciler Esnaf Odası Başkanlığı
16	Gülnar Esnaf ve Sanatkârlar Odası
17	Gülnar Esnaf Kefalet Kooperatifi
18	Zeyne Mahalle Muhtarlığı
19	Gezende- Köseçobanlı Sulama Kooperatifi
20	Mersin Gülnar Zeyne Sulama Kooperatifi
21	Tırnak Sulama Kooperatifi
22	Kuş Üzümü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
23	Gülnar Atlas Eğitim Vakfı
24	Gülnar Öğretmenevi ve Akşam Sanat Okulu
25	Gülnar Hatun Kız Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
26	Gülnar Atatürk İlkokulu
27	MBB Gülnar Yatılı Kız Öğrenci Yurdu
28	Gülnar Anadolu Lisesi
29	Gülnar Bir Derneği
30	Gülnar Mustafa Baysan Meslek Yüksekokulu
31	Cumhuriyet Yatılı Bölge Ortaokulu
32	Gülnar Özel Eğitim Uygulama Okulu
33	Gülnar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
34	Gülnar 100.Yıl İlkokulu
35	Gülnar Anadolu İmam Hatip Lisesi
36	Samiye Naim Eğitim Vak.M.Kandemir Anaokulu
37	Öz Toroslar Orman Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti.

Ek-3: Gülnar İlçesinde 2025 Yılında Devam Eden Kamu Yatırımları

Tablo 5: *Gülnar İlçesinde 2025 Yılında Devam Eden Kamu Yatırımları*

Yatırımcı Kuruluş	Proje Adı	Proje Yeri İlçe	Proje Başlangıç Yılı	Proje Bitiş Yılı	Toplam Proje Tutarı (TL)	Önceki Yıllar Toplam Harcaması	Toplam Yıl Ödeneği	Yılı Harcama Tutarı	Fiziki Gerçekleşme Oranı	Proje Durumu
Gülnar Kaymakamlığı	Gülnar Hükümet Konağı (1 adet, 3.600 m²)	Gülnar	2018	2027	144.000.000	-	-	-	-	-
DSİ 6. Bölge Müdürlüğü	DSİ 6. Bölge Müdürlüğü 12.Grup Gölet Planlama ve Proje Yapımı Danışmanlık Hizmet Alımı (Mersin-Gülnar Delikkaya Göleti)	Gülnar	2017	2025	16.471.338	11.035.796	0	0	%65	Devam Ediyor
DSİ 6. Bölge Müdürlüğü	Mersin Gülnar Sipahili Barajı Sulaması Proje Yapımı	Gülnar	2016	2025	9.564.253	7.173.190	2	0	%75	Devam Ediyor
DSİ 6. Bölge Müdürlüğü	Mersin-Gülnar Sipahili Barajı Proje Yapımı	Gülnar	2016	2025	28.665.477	21.162.362	2	0	%74	Devam Ediyor
DSİ 6. Bölge Müdürlüğü	Mersin-Gülnar-Kuskan Mahallesi Çıtırık ve Kuru Dere (İğde Deresi) Islahı 1. Kısım	Gülnar	2025	2026	47.649.788	0	1	0	%0	Devam Ediyor
DSİ 6. Bölge Müdürlüğü	Mersin Gülnar Bardat Göleti Geçirimsizlik Tedbirleri Alınması İkmali	Gülnar	2025	2028	200.000.000	0	1	0	%0	İhale Aşamasında
DSİ 6. Bölge Müdürlüğü	Mersin Gülnar Dayıcık Yüs Sulaması	Gülnar	2025	2026	200.000.000	0	0	0	%0	İhale Aşamasında
DSİ 6. Bölge Müdürlüğü	Mersin Gülnar Kurbağa Örtülü Yüs Sulaması	Gülnar	2024	2027	150.000.000	0	1	0	%0	İhale Aşamasında
DSİ 6. Bölge Müdürlüğü	Mersin Gülnar Tırnak Yüs Sulaması	Gülnar	2025	2026	150.000.000	0	1	0	%0	İhale Aşamasında
DSİ 6. Bölge Müdürlüğü	Mersin Gülnar Tozkovan (Işıklı) Yüs Sulaması	Gülnar	2024	2027	125.000.000	0	1	0	%0	İhale Aşamasında
DSİ 6. Bölge Müdürlüğü	Mersin İli Gülnar İlçesi Yanışlı Mahallesinden Geçen Derelerin Islahı	Gülnar	2025	2027	140.000.000	0	1	0	%0	İhale Aşamasında
DSİ 6. Bölge Müdürlüğü	Mersin-Gülnar Üçoluk Göleti	Gülnar	2022	2026	120.000.000	0	1	0	%0	İhale Aşamasında
Karayolları 5. Bölge Müdürlüğü	Gülnar-Mut İl Yolu Km:0+000-37+253,277 Arası Toprak İşleri, Sanat Yapıları, Köprü ve Üstyapı İşleri İnşaatı Yapım İşi	Gülnar, Mut	2017	2026	2.198.504.860	985.693.098	95.785.673	81.655.000	%50	Devam Ediyor

Karayolları 5. Bölge Müdürlüğü	(Silifke-Mut) Ayr.-Gülnar Yolu (İkmal)	Gülnar, Silifke	2020	2026	1.662.978.570	1.011.258.037	131.237.327	86.050.000	%64	Devam Ediyor
Karayolları 5. Bölge Müdürlüğü	(Silifke-Mut) Ayr.-Gülnar-Aydıncık	Gülnar, Aydıncık	2012	2028	4.150.491.883	1.044.046.349	227.023.000	-	%30	Devam Ediyor
Karayolları 5. Bölge Müdürlüğü	Erdemli-Silifke-Taşucu-13.Bl.Hd. Yolunun Km:125+050-153+560 (Yeşilovacık-Aydıncık) Kesiminin Yapım İşi	Silifke, Aydıncık, Gülnar	2017	2026	11.607.341.520	8.465.550.000	1.228.919.676	573.199.998	%80	Devam Ediyor
Milli Eğitim Müdürlüğü	Gezende İlkokulu (Yık-Yap)	Gülnar	2025	2027	110.790.000	0	0	0	%0	Projeye Başlanmadı
Milli Eğitim Müdürlüğü	Zeyne Ortaokulu (Yık-Yap)	Gülnar	2025	2027	112.140.000	0	0	0	%0	Projeye Başlanmadı
Orman Bölge Müdürlüğü	Orman Koruma ve Yangınla Mücadele Projesi	Bozyazı, Gülnar, Mut, Silifke	2025	2025	25.666.400	0	25.666.400	6.600.000	%42	Devam Ediyor
Orman Bölge Müdürlüğü	Orman Yolları Yapım ve Onarım Projesi	Anamur, Bozyazı, Çamlıyayla, Erdemli, Gülnar, Mut, Tarsus, Silifke, Toroslar	2025	2025	110.760.000	0	110.760.000	16.864.959	%39	Devam Ediyor
Orman Bölge Müdürlüğü	Endüstriyel Plantasyon Projesi	Anamur, Bozyazı, Çamlıyayla, Erdemli, Gülnar, Mut, Tarsus, Silifke, Toroslar	2025	2025	52.455.000	0	52.455.000	5.651.733	%54	Devam Ediyor
Orman Bölge Müdürlüğü	Ormanların Geliştirilmesi ve Genişletilmesi Projesi	Anamur, Bozyazı, Çamlıyayla, Erdemli, Gülnar, Mut, Tarsus, Silifke, Toroslar	2025	2025	29.398.000	0	29.398.000	1.620.305	%57	Devam Ediyor
Orman Bölge Müdürlüğü	Erozyonla Mücadele ve Toprak Muhafaza Projesi	Anamur, Bozyazı, Çamlıyayla, Erdemli, Gülnar, Mut, Tarsus, Silifke, Toroslar	2025	2025	4.700.000	0	4.700.000	135.166	%56	Devam Ediyor

Orman Bölge Müdürlüğü	Orman Amenajman Projesi	Anamur, Bozyazı, Çamlıyayla, Erdemli, Gülnar, Mut, Tarsus, Silifke, Toroslar	2025	2025	736.000	0	736.000	0	%0	Devam Ediyor
Sağlık Müdürlüğü	Mersin Gülnar Asm (8ahb)+Tsm (T10)+112 Ashi Binası	Gülnar	2025	2026	63.177.600	0	0	0	%2	Devam Ediyor
TEİAŞ 18. Bölge Müdürlüğü	Akkuyu Ngs - Manavgat 380 Eih (Ttfo)	Gülnar	2020	2025	1.828.291.382	1.108.291.382	720.000.000	107.389.700	%46	Devam Ediyor
TEİAŞ 18. Bölge Müdürlüğü	Akkuyu Ngs - Akkuyu 380 Eih (Ttfo)	Gülnar	2018	2025	431.100.000	48.000.000	383.100.000	46.588.770	%34	Devam Ediyor
TEİAŞ 18. Bölge Müdürlüğü	Akkuyu 380 Tm İrtibatları (Ttfo)	Gülnar	2013	2025	132.000.000	42.000.000	90.000.000	320.269	%34	Devam Ediyor
TEİAŞ 18. Bölge Müdürlüğü	Akkuyu 380 Tm	Gülnar	2018	2026	756.000.000	111.255.046	274.816.800	255.793	%19	Devam Ediyor
TEİAŞ 18. Bölge Müdürlüğü	Akkuyu 380 - Selvili Eih (Kop)(Ttfo)	Gülnar, Mut, Silifke	2022	2026	1.803.660.000	2.400	360.000.000	0	%0	Devam Ediyor
TEİAŞ 18. Bölge Müdürlüğü	Akkuyu Ngs - Akkuyu 380(Akdeniz Gıs) - (Mersin-Ermenek) Brş. N. Eih (Ttfo)	Gülnar	2025	2027	984.000.000	0	72.000.000	0	%0	Projeye Başlanmadı
YİKOB	2024 Yılı Kırdes Kapsamında Tarımsal Sulama Hatları Yapım İşi	Yenişehir, Mezitli, Erdemli, Mut, Gülnar, Bozyazı, Akdeniz, Anamur, Silifke, Aydıncık	2024	2025	42.242.325	33.523.972	8.718.352	4.791.387	%95	Devam Ediyor

Ek-4: Mersin-Adana Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı – Organize Tarım Alanları (Gülnar: 2 adet)

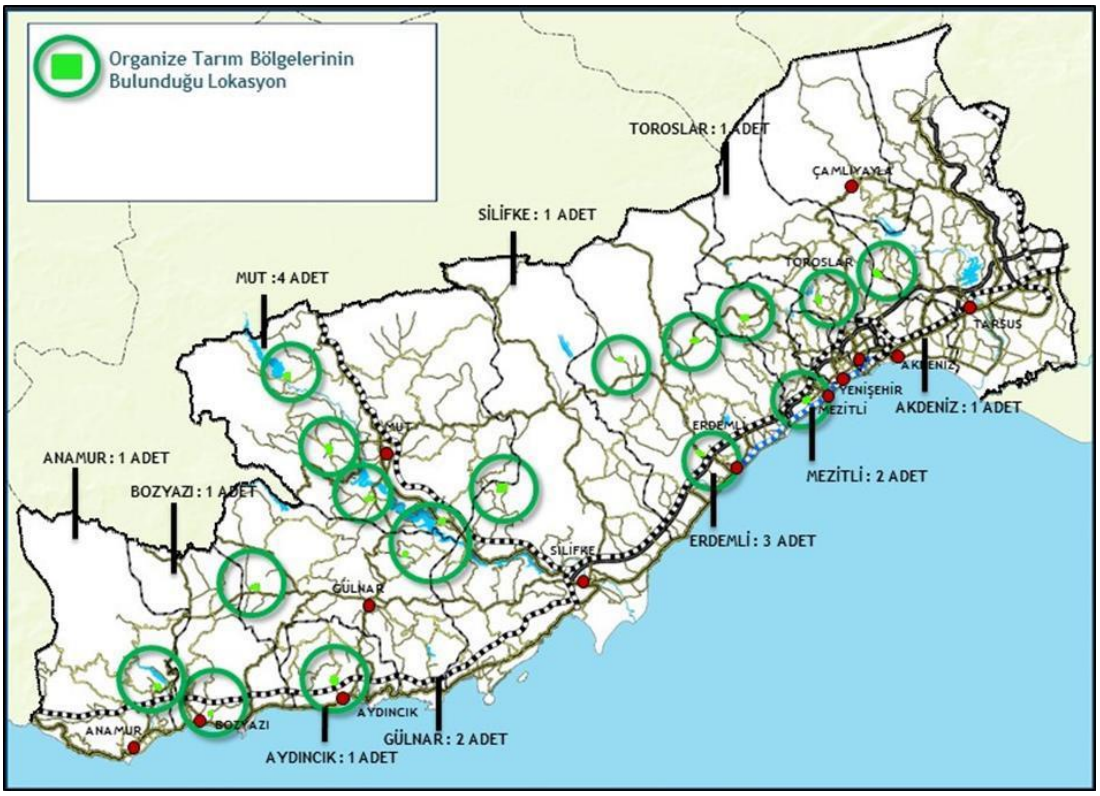

Şekil 5: *ÇDP'de Organize Tarım Alanları*

Ek-5: Mersin-Adana Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı – Organize Hayvancılık Alanları (Gülnar: 3 adet)

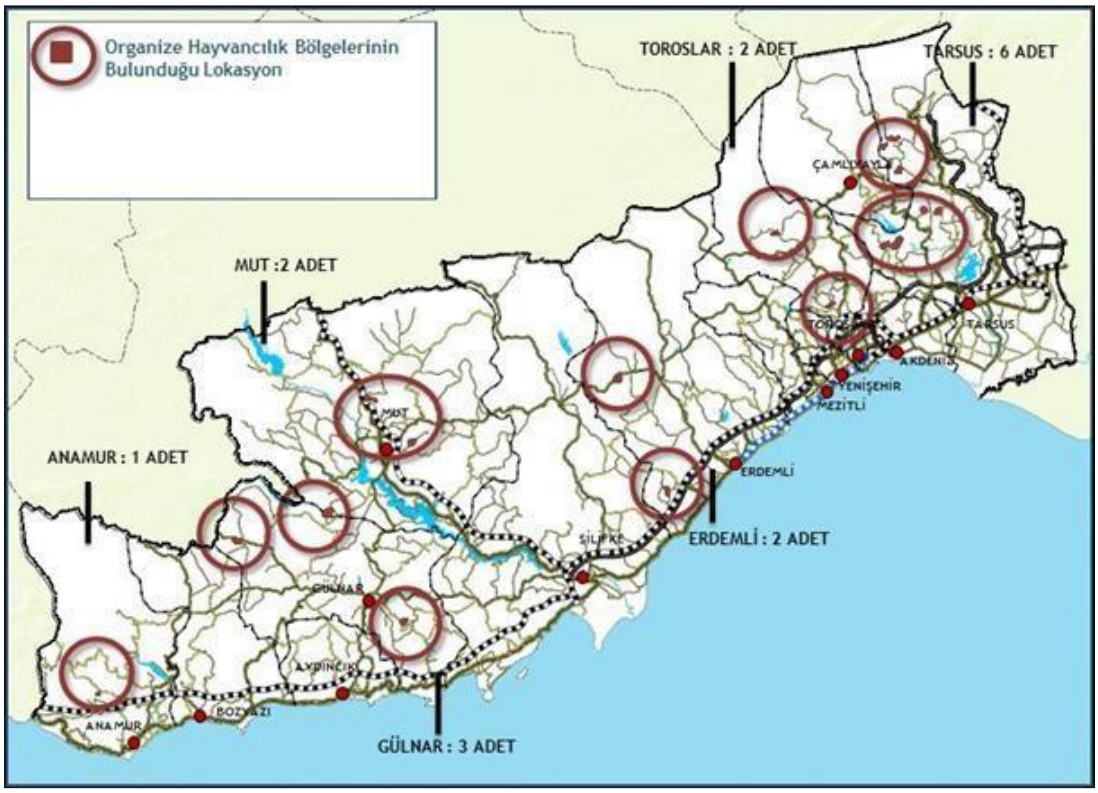

Şekil 6: *ÇDP'de Organize Hayvancılık Alanları*